

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра обліку і аудиту

(повне найменування кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

**ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ**

спеціальність 071 Облік і оподаткування

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Облік і оподаткування»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ОПм-21

Алексюк Юрій Михайлович

(підпис)

Керівник:

к.е.н., доцент

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу

допущено до захисту

«__» _____ 2024 р.

к.е.н., доцент

Гарант освітньої програми:

Жураковська Ірина Володимирівна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет бізнесу та права
Кафедра обліку і аудиту
Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: 07 Управління та адміністрування
Спеціальність: 071 Облік і оподаткування
Освітня програма: ОП «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

_____ к.е.н., доцент Оксана НУЖНА

«___» _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Алексюку Юрію Михайловичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Облікове забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців

Керівник роботи: Жураковська Ірина Володимирівна, к.е.н., доцент,

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 року №470/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи 06 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи. Нормативно-правові акти з регулювання питань обліку, оподаткування та контролю за темою дослідження, наукова література, посібники, статистичні довідники, первинні і зведені бухгалтерські документи, фінансова і статистична звітність за 2021-2023 роки.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

1.1. Бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності

1.2. Види фізичних осіб-підприємців

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

2.1. Статистичний аналіз діяльності фізичних осіб-підприємців

2.2. Облікове забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців

2.3. Оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців

РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ
ВИСНОВКИ

5. Перелік графічного матеріалу:

1. Мета та завдання кваліфікаційної роботи магістра
2. Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи магістра
3. Тематика досліджень за ключовими словами «спрощена система», «малий бізнес», «підприємець»
4. Види фізичних осіб підприємців в залежності від особливостей оподаткування
5. Нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування ФОП
6. Динаміка структури податкових надходжень до місцевих бюджетів за січень-вересень 2024 року
7. Динаміка кількості підприємців у 2016-2023 роках
8. Динаміка доходів підприємців у 2011-2023 роках
9. Організація обліку у фізичних осіб-підприємців
10. Перелік документів, які можуть використовуватись підприємцями для підтвердження доходів і витрат, які формують об'єкт оподаткування
11. Модель спрощеного обліку для підприємців

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Жураковська І.В., доцент		
Розділ 2	Жураковська І.В., доцент		
Розділ 3	Жураковська І.В., доцент		
Нормоконтроль	Писаренко Т.М., доцент		
Консультант з ЕОМ	Талах Т.А., доцент		

7. Дата видачі завдання 19 вересня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 19.09.2023 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 21.12.2023 р.	
3	Розділ 1	до 05.03.2024 р.	
4	Розділ 2	до 27.06.2024 р.	
5	Розділ 3	до 01.11.2024 р.	
6	Висновки	до 12.11.2024 р.	
7	Формування переліку джерел посилання	до 15.11.2024 р.	
8	Формування додатків	до 19.11.2024 р.	
9	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 22.11.2024 р.	
10	Нормоконтроль	до 26.11.2024 р.	
12	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 04.12.2024 р.	
13	Представлення кваліфікаційної роботи до захисту	до 06.12.2024 р.	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

(Алексюк Ю.М.)

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

(Жураковська І.В.)

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Алексюк Ю.М. Облікове забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців. Рукопис.

Кваліфікаційна робота магістра ОП «Облік і оподаткування» спеціальності 071 Облік і оподаткування. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024. 69 с.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків.

У першому розділі розкрито теоретичні аспекти обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців, проведено бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності, наведено види фізичних осіб-підприємців, нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців.

У другому розділі наведено практичні аспекти облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців, проведено статистичний аналіз діяльності фізичних осіб-підприємців, охарактеризовано облікове забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців.

У третьому розділі запропоновано вдосконалення облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців шляхом розробки набору книг обліку для різних груп ФОП.

Основний зміст роботи викладено на 47 сторінці. Робота містить 23 таблицю, 14 рисунків, переліку джерел посилання із 47 найменувань та 3 додатки.

Результати розробок можуть бути застосовані в практичній діяльності підприємців.

Ключові слова: підприємець, спрощений облік, книга обліку доходів, малий бізнес.

ANOTATION

Aleksiuk Y.M. Accounting and taxation of individual entrepreneurs. Manuscript.

Qualification work for Master's degree in Accounting and Taxation, speciality 071 Accounting and Taxation. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024. 86 c.

The qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

The first chapter reveals the theoretical aspects of accounting and taxation of individual entrepreneurs, conducts a bibliometric analysis of research on accounting and taxation of entrepreneurial activity, provides types of individual entrepreneurs, regulatory and legal support for accounting and taxation of individual entrepreneurs.

The second section presents practical aspects of accounting and taxation of activities of individual entrepreneurs, conducts a statistical analysis of activities of individual entrepreneurs, describes accounting support of activities of individual entrepreneurs and taxation of activities of individual entrepreneurs.

The third section proposes to improve the accounting support and taxation of individual entrepreneurs by developing a set of accounting books for different groups of individual entrepreneurs.

The main content of the paper is set out on 47 pages. The paper contains 23 tables, 17 figures, a list of 47 references and 3 appendices.

The results of the research can be applied in the practical activities of entrepreneurs.

Keywords: entrepreneur, simplified accounting, income book, small business.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ФОП	–	Фізична особа-підприємець
ЄП	–	Єдиний податок
ЗУ	–	Закон України
ПКУ	–	Податковий кодекс України
ЄСВ	–	Єдиний соціальний внесок
МЗП	–	Мінімальна заробітна плата

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ	8
1.1. Бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності	12
1.2. Види фізичних осіб-підприємців	18
1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців	22
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ	28
2.1. Статистичний аналіз діяльності фізичних осіб- підприємців	28
2.2. Облікове забезпечення діяльності фізичних осіб- підприємців	35
2.3. Оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців	45
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ	51
Висновки до розділу 3	54
ВИСНОВКИ	55
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ	58
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Актуальність теми. Мале підприємництво у формі фізичних осіб-підприємців є найбільш життєздатним і гнучким в умовах військових дій. Малий бізнес швидко перепрофілюється, шукає ресурси, забезпечує робочі місця. Протягом 2022-2024 років в Україні спостерігається значний ріст кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців (ФОП), які здійснюють підприємницьку діяльність в Україні. Незважаючи на повномасштабне вторгнення цьому сприяли: мораторій податкових перевірок, значна грантова підтримка закордонних донорів, пільгові кредити. В Україні відкривається більше нових ФОПів, аніж закривається. На початок осені в країні офіційно працюють 2 052 326 ФОПи. Попри війну, кількість малих і середніх бізнесів зростає та навіть б'є довоєнні рекорди. Створення умов для розвитку такого бізнесу сприятиме покращенню економічної ситуації в країні. Бухгалтерський облік діяльності є своєрідним діалогом між бізнесом і контролюючими органами, так як має задовольняти потреби обох. Але відсутність чітких вимог до нього зі сторони податкових органів може створювати умови для зловживань.

Дослідженням обліку та оподаткування фізичних осіб займались зокрема В. Батковський, Г. Білецька, І. Грановська, І. Жураковська, О. Василик, С.Войтко, С. Логвіновська, С. Юрій, Т. Буй, Р.Сидоренко та ін. Проте можна чітко стверджувати, що обліку у фізичних осіб-підприємців приділено недостатньо уваги, адже таких досліджень дуже мало.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота магістра виконана відповідно до тематики науково-дослідної роботи Луцького національного технічного університету за темою «Розвиток обліково-аналітичного забезпечення формування та контролю звітних показників суб'єктів господарювання» (№ д/р: 0123U100955) на 2023-2025 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи магістра є вдосконалення облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців.

Для досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

- провести бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності;
- дослідити види фізичних осіб-підприємців;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців;
- провести статистичний аналіз діяльності фізичних осіб-підприємців;
- розкрити облікове забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців;
- проаналізувати оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців;
- запропонувати шляхи вдосконалення облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців.

Об'єктом дослідження є діяльність фізичних осіб-підприємців.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано загальнонаукові та специфічні методи. Зокрема для дослідження обліку і оподаткування фізичних осіб-підприємців в наукових працях – аналіз та синтез, в процесі вивчення нормативно-правового забезпечення застосовано індукцію та дедукцію, а також історичний метод. При вивченні обліку та оподаткування, розробки пропозицій – метод аналогії. Методи аналізу використано для виявлення динаміки податків, сплачених фізичними особами-підприємцями.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти, матеріали Державного комітету статистики, Державної податкової служби, науково-практичних конференцій, праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань обліку та оподаткування ФОП.

Новизна одержаних результатів полягає у розробці облікового забезпечення діяльності фізичних осіб – підприємців. Найсуттєвішими теоретичними та практичними результатами, що характеризують новизну дослідження й особистий внесок автора є:

Набули подальшого розвитку:

- методика обліку діяльності фізичних осіб-підприємців, що передбачає використання набору книг для різних показників, а саме: доходів, витрат, майна в єдиному форматі для всіх підприємців, передбачивши лише різну кількість книг для різних видів ФОП;

- дослідження ролі підприємців у формуванні місцевих бюджетів, що підтверджує важливість продовження впровадження державних програм на їх підтримку та розвиток.

Практичне значення одержаних результатів. Представлені в роботі пропозиції та рекомендації направлені на вдосконалення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців.

Основні положення кваліфікаційної роботи магістра були використані у практичній діяльності ФОП Жураковський О.З., про що зазначено у рецензії.

Особистий внесок. Кваліфікаційна робота магістра є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі основні розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження пройшли апробацію на: XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством» (25 травня 2024 р.); XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки» (2 листопада 2024 р.).

Публікації. Основні положення кваліфікаційної роботи магістра висвітлено в 2 опублікованих наукових працях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінок друкованого тексту, в тому числі 23 таблиці і 14 рисунків. Робота містить 3 додатки на 7 сторінках, перелік джерел посилання включає в себе 47 найменувань на 7 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, сформульовано новизну та практичне значення дослідження, наведено відомості про впровадження результатів кваліфікаційної роботи магістра.

У першому розділі «Теоретичні аспекти обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців» проведено бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності, наведено види фізичних осіб-підприємців, нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців.

У другому розділі «Практичні аспекти облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців» наведено статистичний аналіз діяльності фізичних осіб-підприємців, охарактеризовано облікове забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців.

У третьому розділі «Вдосконалення облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців» наведено шляхи вдосконалення облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців шляхом розробки набору книг обліку для різних груп ФОП.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

1.1. Бібліометричний аналіз досліджень з обліку та оподаткування підприємницької діяльності

Підприємець - це особа, яка створює бізнес самостійно, володіє здібностями для оцінки потенційного попиту на товари і послуги, впроваджує щось нове і розробляє технології. «Підприємець» англійською походить від старофранцузького дієслова «entreprendre», що означає братися за справу. В Україні використовується поняття фізична особа-підприємець (далі ФОП) – це один з видів організаційно-правових форм ведення бізнесу. Вона вважається найпростішою, пов’язаною з спрощеннями в оподаткуванні, обліку, звітності. Проте, особливістю діяльності бізнесу у формі підприємця є відповідальність за результати всім своїм майном.

Підприємців дуже часто асоціюють з малим бізнесом, хоча він таким не завжди є. Відповідно для вивчення обліку і оподаткування фізичних осіб-підприємців необхідним є вивчення обліку і оподаткування в частині малого бізнесу.

Що стосується малого бізнесу, то не існує прийнятного стандартизованого його визначення. Визначення та ознаки малого бізнесу можуть відрізнятися в різних країнах. У таблиці 1.1 наведено деякі визначення малого бізнесу у вибраних країнах.

Таблиця 1.1. - Визначення малого бізнесу

Країна	Визначення МСП	Вимірювання
1	2	3
Індонезія	Менше 1 000 працівників	Кількість працівників
Японія	Кількість працівників за секторами	Кількість працівників та обсяг активів
Австралія	Малий бізнес: < 100 працівників Середній бізнес: 100-500 працівників	Кількість працівників

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Канада	Кількість працівників залежно від обраного сектору та продажі	Кількість працівників та продажі
Малайзія	Виробничий сектор: < 150 штатних працівників, продажі оборот менше 25 мільйонів румів	Кількість працівників, капітал та продажі
Таїланд	Виробничий сектор: < 50 працівників, капітал менше 20 мільйон ванн	Кількість працівників, капітал та основні засоби
США	Виробничий сектор: < 500 працівників Невиробничий сектор: продажі менше 5 мільйонів доларів США	Кількість працівників та виручка
Україна	балансова вартість активів - до 4 мільйонів євро чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 мільйонів євро середня кількість працівників - до 50 осіб включно	Кількість працівників, капітал та продажі
Польща	до 69 працівників і до 7 млн євро доходу	Кількість працівників та продажі

Джерело: складено за [1]

Нами зроблено дослідження праць науковців з обліку і оподаткування малого бізнесу а акцентом на підприємництво. Перелік досліджень малого бізнесу, в тому числі підприємців, наведено в додатку А. Слід відмітити, що досліджень обліку безпосередньо мало, більшість стосуються системи оподаткування.

Зокрема Швець Н.В. [2] досліджуючи аналіз стану та тенденції малого бізнесу в Україні, наводив тільки результати аналізу статистичних даних по підприємцях, не акцентуючи увагу на особливостях обліку і оподаткування. Ніколайчук О. А. проаналізував «основні показники розвитку малого підприємництва сфери гостинності та туризму в Україні: динаміку та структуру кількості суб'єктів бізнесу, чисельність зайнятих, обсяги реалізованої продукції. Встановлено відповідність вітчизняного сектору туризму та гостинності за основними структурними показниками середньоєвропейським та світовим критеріям» [3]. Його дослідження

підтверджують важливість існування спрощеної системи обліку і звітності для підприємницького сектору. Рудик Н.В. [4] більшої мірою досліджував спрощену систему оподаткування, «проведено аналіз виконання планів та планового завдання податкових надходжень до місцевих бюджетів і встановлено значення малого бізнесу в структурі реалізації продукції» [5].

Швець М. А. [6], Берча О. М. [7], Міца В. В. [8], Гальків Л. І. [9] досліджували особливості діяльності малого бізнесу, в тому числі підприємців. Статистичні дані підтверджують зростання активності підприємців і виділено фактори, що вплинули на це. Татарінов В.В. надав «рекомендації щодо розвитку наукомістких складових малого та середнього бізнесу (венчурного, інноваційного та виробничого бізнесів) та підготовки їх до участі в міжнародних стратегічних альянсах» [10].

Належне визначення малого бізнесу є дуже важливим, оскільки він користується підтримкою в багатьох урядових програмах. При формуванні найкращого визначення малого бізнесу повинні бути дотримані як кількісні, так і якісні критерії, щоб відобразити справжню їх природу. Існує декілька загальних показників, що використовуються для характеристики малого бізнесу, таких як вид діяльності, загальні активи, рівень виробництва, відносний розмір у галузі, кількість працівників, вартість продукції, внесок у ВВП та оборот продажів. На нашу думку, визначення малого бізнесу не може ґрунтуватися лише на розмірі, а має враховувати кількість працівників, виручку від реалізації або товарообіг, загальні активи та чистий капітал.

Основною характеристикою малого бізнесу, як правило, є незалежне та активне управління з боку власників. Крім того, серед інших особливостей малого бізнесу можна виділити наступні:

- власність та управління. Більшість підприємців у малому бізнесі є одноосібними власниками, партнерами та малими компаніями. Зазвичай власники несуть відповідальність за управління своїм бізнесом;
- сфера діяльності. Як правило, вони виробляють свою продукцію для місцевого ринку, на відміну від великих компаній, які мають великий ринок

збуту - місцевий або міжнародний;

- джерело фінансування. Через їхній розмір та обмеженість джерел фінансування кількість акціонерів обмежена порівняно з великими компаніями.

Отже, фізичні особи-підприємці є представниками малого бізнесу.

Окрема група дослідників вивчала особливості оподаткування діяльності малого бізнесу, в тому числі підприємців. Зокрема, Циган Р. М. [11], Верланов Ю. Ю. [12], Боровик Т. М. [13] аналізували вплив пандемії та світової кризи на підприємництво. «Сформовано алгоритм, що надасть змогу самостійно й оперативно визначитися із застосуванням пільгової ставки оподаткування суб'єктам господарювання малого та середнього бізнесу» [23]. Кишакевич Б.Ю. [14] досліджував вплив регуляторної політики на розвиток малих підприємств в Європі, показуючи «як різні регуляторні інструменти впливають на МСП у міжнародному контексті, особливо в умовах швидких глобальних і технологічних змін» [14].

Окремо слід виділи праці з дослідження оподаткування малого бізнесу в контексті застосування спрощеної системи оподаткування. Олейнікова Л. Г. [15] проводила «оцінку ефективності та доцільності застосування спрощеної системи оподаткування суб'єктами малого підприємництва, як форми надання державної підтримки таким суб'єктам, в контексті формування умов для подальшого їх розвитку» [16]. Гершман Ю.В. [17], Сидоренко Р. В. [18], Тучак Т.В.[19], аналізували недоліки та переваги саме спрощеної системи оподаткування для підприємців, прогнозуючи її майбутній розвиток. Аналогічні дослідження проводила Олейнікова Л. Г. [16], Онісіфорова В. Ю. [20], Рудик Н. В. [5], Лобода Н. О. [21]. «На підставі узагальнень літературних джерел та чинної практики визначено переваги та недоліки спрощеної системи на сучасному етапі розвитку економіки. Найбільшими перевагами спрощеної системи оподаткування є податкові переваги, що полягають у відсутності обов'язку сплачувати окремі види податків, а також спрощена система обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, можливість урахувати

соціально-економічну обстановку конкретної місцевості, адже єдиний податок сплачується до місцевого бюджету» [21].

Дуже мало досліджень присвячено безпосередньо питанням обліку в підприємств. Бачинський В. І. проводив «дослідження особливостей сучасного стану та практичного застосування спрощеного бухгалтерського обліку на малих підприємствах та розробка пропозицій щодо його удосконалення і визначення можливостей подальшого його спрощення» [22]. Аналогічні дослідження проводив Бондаренко О. М. [23], який більше акцентував увагу на особливості складання фінансової звітності.

Труш Ю., [24] Солдатенко О. [25] досліджували вплив цифрової трансформації та спрощену систему обліку і звітності «запропоновано конкретні напрями правового урегулювання процесів, спрямованих на легалізацію доходів через податкову амністію, поступову відмову від обігу готівки і перехід виключно на безготівкові електронні трансакції, заборону бартерних операцій – для запровадження в умовах цифрової трансформації на території всієї країни для всіх як громадян, так і суб'єктів підприємницької діяльності спрощеної системи оподаткування у вигляді податку на трансакцію» [25].

Опрацювавши періодику з електронного ресурсу «Наукова періодика» Національної бібліотеки України нами встановлено, що обліку у ФОП приділяється мало уваги, адже дослідження практично відсутні. Більшість статей стосуються спрощеної системи оподаткування, загальним підходам до регулювання діяльності малого бізнесу, його підтримці.

Аналіз тематики досліджень за ключовими словами «спрощена система», «малий бізнес», «підприємець» наведено в табл. 1.2. Дані таблиці дозволяють стверджувати, що тематика малого бізнесу є дуже актуальною в контексті дослідження підприємництва, проте наголос робиться на спрощену систему, а саме на розвиток.

Таблиця 1.2. – Тематика досліджень за ключовими словами «спрощена система», «малий бізнес», «підприємець»

Ключове слово	Кількість досліджень	Облік	Податки	Статистика	Розвиток	Правові аспекти
Спрощена система	39	2	23	19	5	
Малий бізнес	46	1	3	5	32	5
Підприємець	13			2	7	4
Разом	98	3	26	26	44	9

Джерело: складено за даними www.irbis-nbuv.gov.ua

Структуру досліджень наведено на рисунку 1.1 за ключовими словами та основними напрямками. Слід відмітити, що економічний напрям переважає обліковий та податковий.

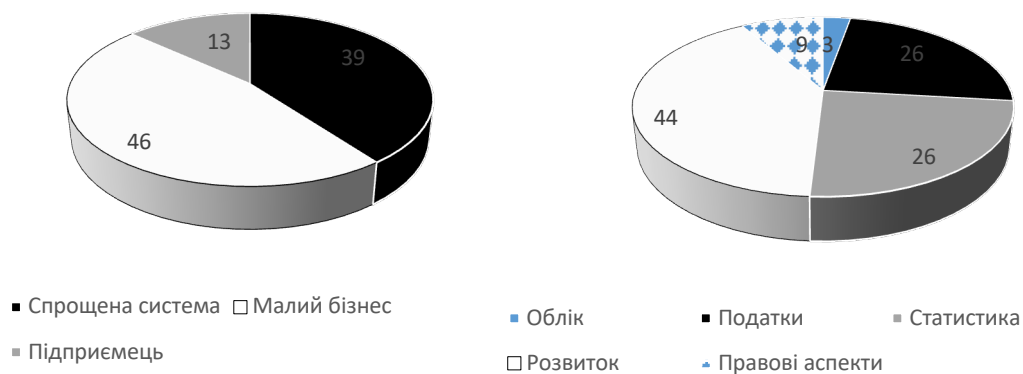

Рисунок 1.1 Структура дослідження підприємництва за ключовими словами та основними напрямками за даними www.irbis-nbuv.gov.ua

Джерело: складено автором

Отже, облік та оподаткування фізичних осіб-підприємців розглядається вітчизняними і зарубіжними науковцями в контексті малого бізнесу. Більше 50% праць, в яких аналізується облік та оподаткування не виділяють фізичних осіб в окрему групу, а лише як елемент малого бізнесу. Вважається, що облік не є окремим елементом досліджень, а лише складовою спрощеної системи обліку та оподаткування, яка визначена Податковим кодексом України.

1.2. Види фізичних осіб-підприємців

Основні вимоги до діяльності фізичних осіб визначаються податковим законодавством, яке буде розглянуте в пункті 1.3. Види підприємців обумовлені групами оподаткування в податковому ПКУ.

В залежності від особливостей оподаткування виділяють дві групи підприємців:

- на спрощеній системі оподаткування;
- на загальній системі оподаткування.

В кожній з цих груп є платники і неплательники ПДВ. Для вивчення особливостей обліку і оподаткування підприємців важливо знати ознаки цих груп. Характеристика першої групи наведена в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3. – Характеристика підприємців 1 групи згідно ПКУ

Критерії ФОП	Особливості діяльності	Основна ставка податку
– тільки фізичні особи; – працюють без найманих осіб; – річний обсяг доходу не повинен перевищувати 167 МЗП мінімальних заробітних плат	Здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню згідно статті 291.7 ПКУ	Єдиний податок до 10% прожиткового мінімуму у розрахунку на календарний місяць +22% ЄСВ від мінімальної заробітної плати

Джерело: складено автором

Підприємці першої групи є такими, яким дозволено найменший оборот в порівнянні з іншими. Їм обмежено види діяльності, наявність найманих та місце здійснення діяльності. Ці підприємці здійснюють діяльність на ринку, забезпечують надання побутових послуг населенню одноособово.

Характеристика другої групи ФОП наведена в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4. – Характеристика підприємців 2 групи згідно ПКУ

Критерії ФОП	Особливості діяльності	Основна ставка податку
- тільки фізичні особи; - кількість найманих працівників – не більше 10 осіб; - річний обсяг доходу не повинен перевищувати 834 МЗП	«Здійснюють господарську діяльність з надання послуг (у т.ч. числі побутових) платникам єдиного податку та/ або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства» [26]	Єдиний податок до 20% мінімальної зарплати у розрахунку на календарний місяць + 22% ЄСВ від МЗП

Джерело: складено автором

Друга група ФОП є більшою за розмірами, однак теж передбачає обмеження у видах діяльності, обсягах та кількості найманих осіб. Ця група здійснює продаж товарів, так як послуги дозволено для обмеженого кола клієнтів – платників єдиного податку або фізичних осіб. Характеристика третьої групи ФОП наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5. – Характеристика підприємців 3 групи згідно ПКУ

Критерії ФОП	Особливості діяльності	Основна ставка податку
- кількість найманих працівників без обмежень; - обсяг доходу не повинен перевищувати 1167 МЗП	Здійснюють будь-які види діяльності, крім тих, які заборонені платникам єдиного податку згідно ст.291.5 ПКУ	Є дві види підприємців 3 групи: платники ПДВ і неплатники ПДВ. Єдиний податок 3% від доходу для платників ПДВ; Єдиний податок 5% від доходу (надходження грошей) для неплатників ПДВ ЄСВ 22% від МЗП

Джерело: складено автором

Третя група – це найбільші платники єдиного податку, так як для них немає обмежень у видах діяльності, крім заборонених для платників єдиного податку. Необмежена кількість найманих, але обмежено дохід 1167 мінімальних заробітних плат на рік.

Характеристика четвертої групи ФОП наведена в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6. – Характеристика підприємців 4 групи згідно ПКУ

Критерії ФОП	Особливості діяльності	Основна ставка податку
- частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків; - не використовують працю найманих осіб - проводять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону "Про фермерське господарство"	здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж;	«Розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель згідно ст 293.9 ПКУ. У відсотках бази він становить: — для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) розмір ставок податку з одного гектара буде встановлено на рівні 0,95; — для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,57; — для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) — 0,57; — для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, — 0,19; — для земель водного фонду ставка залишиться на рівні 2,43; — для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди — 6,33» [26].

Джерело: складено автором

Четверта група має особливості в тому, що для ФОП на цій групі дозволено лише один вид діяльності – сільське господарство. На цій групі можуть бути також платники і неплательники ПДВ. По суті це вид підприємців для захисту сільськогосподарських товаровиробників [29].

Наступна група ФОП передбачає перебування на загальній системі, вона теж може бути платниками і неплательниками ПДВ

Характеристика ФОП на загальній системі оподаткування наведена в таблиці 1.7.

Таблиця 1.7. – Характеристика ФОП на загальній системі оподаткування згідно ПКУ

Критерії ФОП	Особливості діяльності	Основна ставка податку
– Немає обмежень	Немає обмежень	З чистого доходу (різниці доходів і витрат) утримується ПДФО 18% , Військовий збір 1,5%, ЄСВ 22% (до 15 МЗП)

Джерело: складено автором

Отже, в залежності від особливостей оподаткування діяльності законодавством України виділено групи підприємців, які наведено на рисунку 1.2. Відповідно незалежно від обсягів діяльності, видів діяльності, кількості найнятих осіб можлива організація бізнесу у формі фізичної-особи підприємця. Законодавством передбачена можливість переходу між групами шляхом подання відповідної заяви, а також можливість відмови від тієї чи іншої системи оподаткування.

Крім того ПКУ визначено, що в разі порушення умов перебування на спрощеній системі підприємець автоматично зараховується на загальну систему оподаткування.

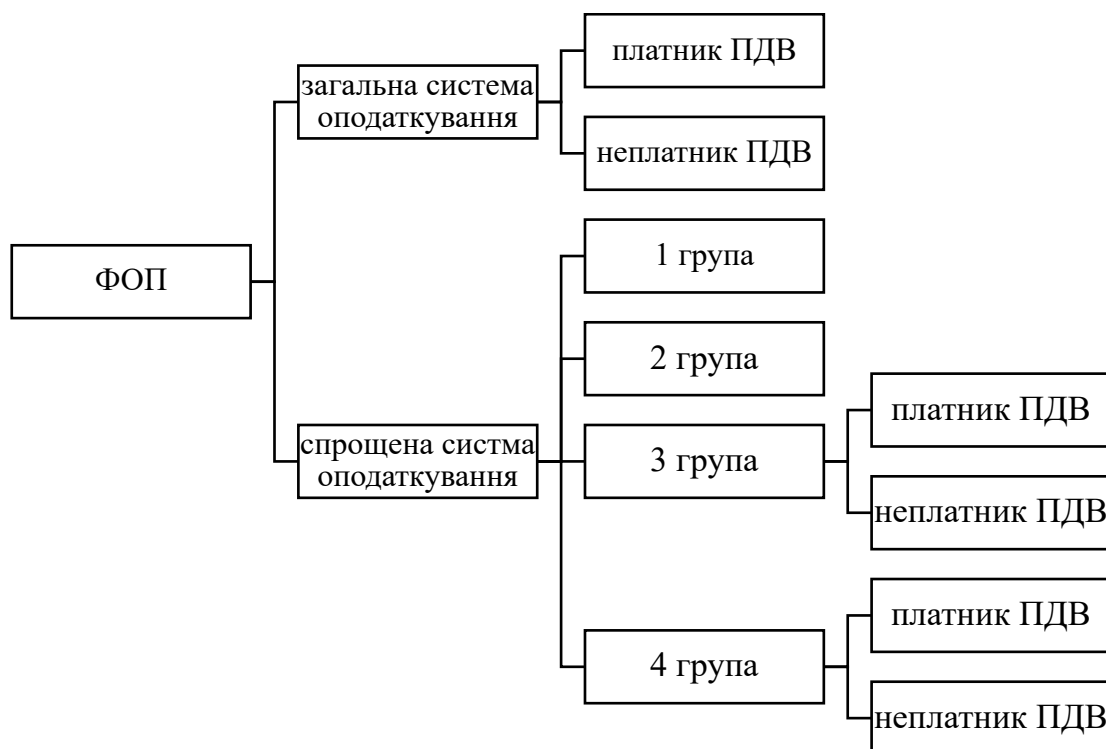

Рисунок 1.2 Види фізичних осіб-підприємців в залежності від особливостей оподаткування

Джерело: складено автором

Підприємці класифікуються за видами відповідно до особливостей оподаткування, які в свою чергу зумовлені розміром операцій та видами діяльності. Для кожної групи визначено свої властивості та обмеження, що впливає на порядок обліку підприємницької діяльності та оподаткування. Всього можна виділити 8 груп підприємців, дві з яких на загальній системі оподаткування і 6 на спрощеній.

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців

Діяльність фізичних-осіб підприємців передбачає використання цілої низки нормативно-правових документів, основним з яких є Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.

Крім того, діяльність підприємців підпадає під регулювання інших нормативних актів, що стосуються малого підприємництва та обліку в них, а саме: Закон України № 996-XIV від 16.07.99 р. «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [27], яким визначено загальні вимоги до звітності та обліку суб'єктів господарювання та Закон України № 2063-III – від 19.10.2000 р. «Про державну підтримку малого підприємництва» [28]. Ці нормативні акти визначають загальну політику держави щодо регулювання діяльності малого бізнесу, до якого належить підприємці.

Нормативну базу з обліку і оподаткування діяльності підприємців розглянемо детальніше. Закон України від 14.07.2020 № 786-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» встановив спрощені вимоги до обліку, однак так було не завжди. Найсуттєвіші зміни в облік і оподаткування ФОП були внесені з прийняттям ПКУ, яким передбачено, що ФОП, платники єдиного податку першої, другої і третьої груп — не платники ПДВ ведуть облік доходів у довільній формі шляхом помісячного їх відображення (п. 296.1 ПК).

Нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування підприємців, що перебувають на спрощеній системі оподаткування, наведено в таблиці 1.8.

Таблиця 1.8. – Нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування підприємців, що перебувають на спрощеній системі оподаткування

Назва нормативно-правового акту	Період дії	Коментар
1	2	3
Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку, Мінфін України; Наказ, Форма, Декларація від 21.12.2011 № 1688 [30].	2011-2014	Декларація платника єдиного податку
Про затвердження форми Податкової декларації з фіксованого сільськогосподарського податку, Міндоходів України; Наказ від 30.12.2013 № 864 [31].	2013-2014	
Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення Мінфін України; Наказ від 15.12.2011 № 1637 [32].	2011-2015	Книга обліку доходів

Продовження таблиці 1.8

1	2	3
Наказ від 19.06.2015 № 579 Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення [33].	2015-2022	Книга обліку доходів
Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2022 № 405 «Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями - платниками єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість, та Порядку її ведення» [34].	2022 - дотепер	Книга обліку доходів
Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку» 19.06.2015 № 578, Зареєстровано у Міністерстві юстиції України 07 липня 2015 р. за № 799/27244 затверджено https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15 [35].	2015 - дотепер	Декларація платника єдиного податку

Джерело: складено автором

Для спрощеної системи нормативно-правовим забезпеченням передбачено порядок ведення обліку доходів для неплатників ПДВ та порядок обліку доходів і витрат для платників ПДВ. Тобто в залежності від обраної групи підприємць має забезпечити систематизацію інформації про доходи або доходи і витрати діяльності з метою оподаткування. Декларація для всіх груп єдиного податку однакова, що дозволяє її заповнювати при переході від однієї групи до іншої.

Крім того для окремої групи платників єдиного податку передбачено ведення обліку товарних залишків. Порядок та форма обліку товарних запасів для фізичних осіб – підприємців, у тому числі платників єдиного податку, встановлені наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2021 № 496.

Цим порядком передбачено узагальнення інформації про первинні документи, якими підтверджується придбання товарів, що реалізуються. Це стосується технічно складних побутових приладів, що підлягають гарантійному ремонту. Решта підприємців мають забезпечити теж наявність документів на товар.

Нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування підприємців на загальній системі оподаткування наведено в таблиці 1.9. Узагальнено

нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування підприємців наведено на рисунку 1.3.

Таблиця 1.9. - Нормативно-правове забезпечення обліку та оподаткування підприємців на загальній системі оподаткування

Назва нормативно-правового акту	Період дії	Коментар
Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу. Міндоходів України; Наказ, Форма, Порядок від 11.12.2013 № 794 [36].	2013-2017	Порядок обліку доходів і витрат
Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу Мінфін України; Наказ, Форма типового документа від 23.06.2017 № 591 [37].	2017 – до тепер	Порядок обліку доходів і витрат
Наказ Міністерства доходів і зборів «Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи» от 11.12.2013 № 793 [38].	2013-дотепер	Декларація про майновий стан
Наказ Міністерства фінансів України від 13 травня 2021 року №261 «Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність» [39].	2021 - дотепер	Порядок обліку доходів та витрат

Джерело: складено автором

Крім того, всі підприємці зобов'язані дотримуватись законодавства про використання реєстраторів розрахункових операцій, використання яких є обов'язковим для всіх підприємців, окрім групи 1. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг, Закон України від 06.07.1995 № 265/95-ВР встановлює порядок використання РРО, ПРРО всіма суб'єктами господарювання.

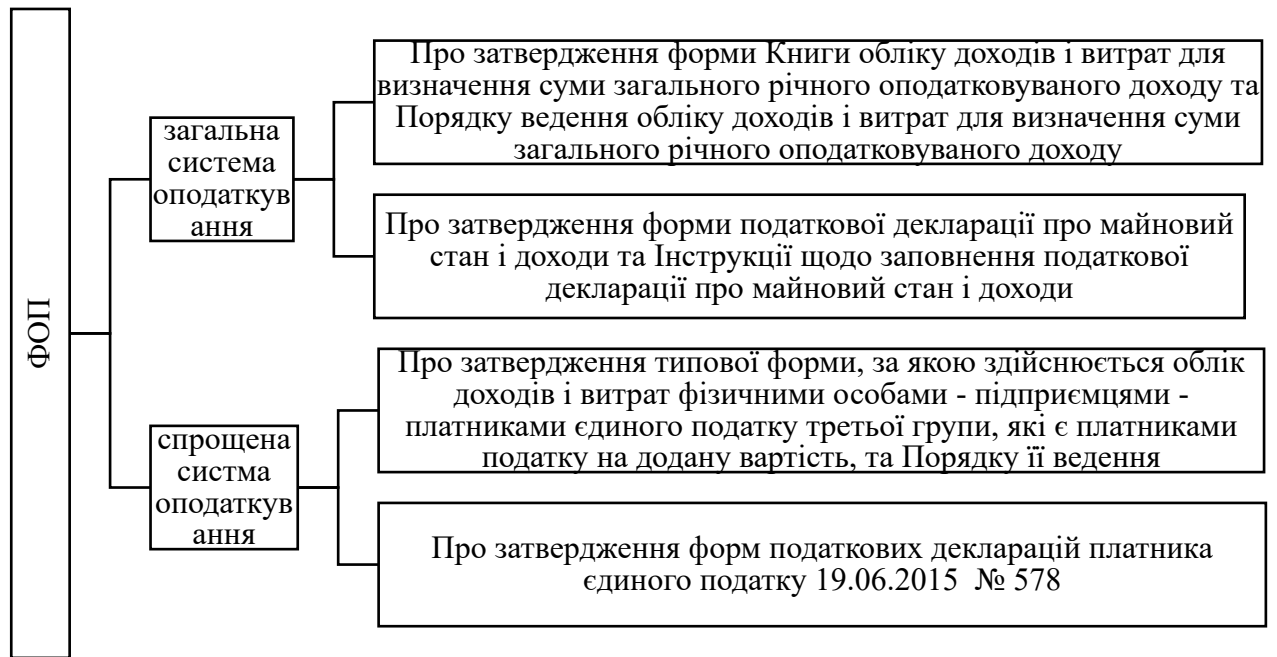

Рисунок 1.3 Нормативно-правове забезпечення обліку і оподаткування ФОП

Джерело: складено автором

Дослідження показали, що нормативно-правове забезпечення з обліку і оподаткування підприємців зазнало суттєвих змін з прийняттям ПКУ, коли було введено спрощену систему оподаткування та групи підприємців. Протягом 2011-2013 років було розроблено порядок обліку та форми декларації, які переглянуто у 2015 – 2021 роках в напрямку спрощення. Зокрема відміно обов'язкові книги обліку для певних груп підприємців, уніфіковано форми декларацій.

Висновки до розділу 1

За результатами досліджень теоретичних аспектів обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, при формуванні найкращого визначення малого бізнесу повинні бути дотримані як кількісні, так і якісні критерії, щоб відобразити справжню їх природу. Існує декілька загальних показників, що

використовуються для характеристики малого бізнесу, таких як вид діяльності, загальні активи, рівень виробництва, відносний розмір у галузі, кількість працівників, вартість продукції, внесок у ВВП та оборот продажів. На нашу думку, визначення малого бізнесу не може ґрунтуватися лише на розмірі, а має враховувати кількість працівників, виручку від реалізації або товарообіг, загальні активи та чистий капітал.

2. Аналіз тематики досліджень за ключовими словами «спрощена система», «малий бізнес», «підприємець» дозволяє стверджувати, що тематика малого бізнесу є дуже актуальною в контексті дослідження підприємництва, проте наголос робиться на спрощену систему, а саме на розвиток. Облік та оподаткування фізичних осіб-підприємців розглядається вітчизняними і зарубіжними науковцями в контексті малого бізнесу. Більше 50% праць, в яких аналізується облік та оподаткування не виділяють фізичних осіб в окрему групу, а лише як елемент малого бізнесу. Вважається, що облік не є окремим елементом досліджень, а лише складовою спрощеної системи обліку та оподаткування, яка визначена Податковим кодексом України

3. Визначено, що підприємці класифікуються за видами відповідно до особливостей оподаткування, які в свою чергу зумовлені розміром операцій та видами діяльності. Для кожної групи визначено свої властивості та обмеження, що впливає на порядок обліку підприємницької діяльності та оподаткування. Всього можна виділити 8 груп підприємців, дві з яких на загальній системі оподаткування і 6 на спрощеній

4. Дослідження показали, що нормативно-правове забезпечення з обліку і оподаткування підприємців зазнало суттєвих змін з прийняттям ПКУ, коли було введено спрощену систему оподаткування та групи підприємців. Протягом 2011-2013 років було розроблено порядок обліку та форми декларації, які переглянуто у 2015 – 2021 роках в напрямку спрощення. Зокрема відмінено обов'язкові книги обліку для певних груп підприємців, уніфіковано форми декларацій.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

2.1. Статистичний аналіз діяльності фізичних осіб-підприємців

Великі підприємства роблять особливий внесок в економіку України. Вважається, що вони відіграють активну роль у досягненні економічного зростання. Однак внесок малих підприємств та мікропідприємництва також дуже важливий. Вони надають непряму підтримку, сприяють економічному зростанню і є особливо гнучкими у форсмажорних обставинах. Саме малий бізнес, до якого належать підприємці здатні швидко перепрофілюватися, знаходити нові ринки постачання та збуту. Підприємці також здатні надавати товари та послуги так само, як і великі компанії, хоча і в менших об'ємах. Мале підприємництво відіграє важливу роль в економіці як розвинених країн, так і країн, що розвиваються. Їхній внесок у розвиток економіки країни полягає у забезпеченні зайнятості, створенні нових продуктів тощо.

Станом на 2024 рік налічується понад 2008,2 тис. підприємців. «Кількість ФОП, які застосовують спрощену систему оподаткування, станом на 01.06.2023 становить 1517,3 тис. осіб. З них обрали: першу групу - 204,4 тис. осіб (або 13,5%); другу групу - 564,1 тис. осіб (або 37,2%); третю групу - 748,1 тис. осіб або 49,3%» [40].

Податкова карта України дозволяє побачити на скільки дрібне підприємництво, яке представляють фізичні особи-підприємці, є важливим для економіки України. Особливістю вітчизняної системи оподаткування є те, що підприємці в основному наповнюють місцеві бюджети.

На рис. 2.1 наведено частку податків, сплачених фізичними особами-підприємцями до місцевих бюджетів у січні-вересні 2024 року.

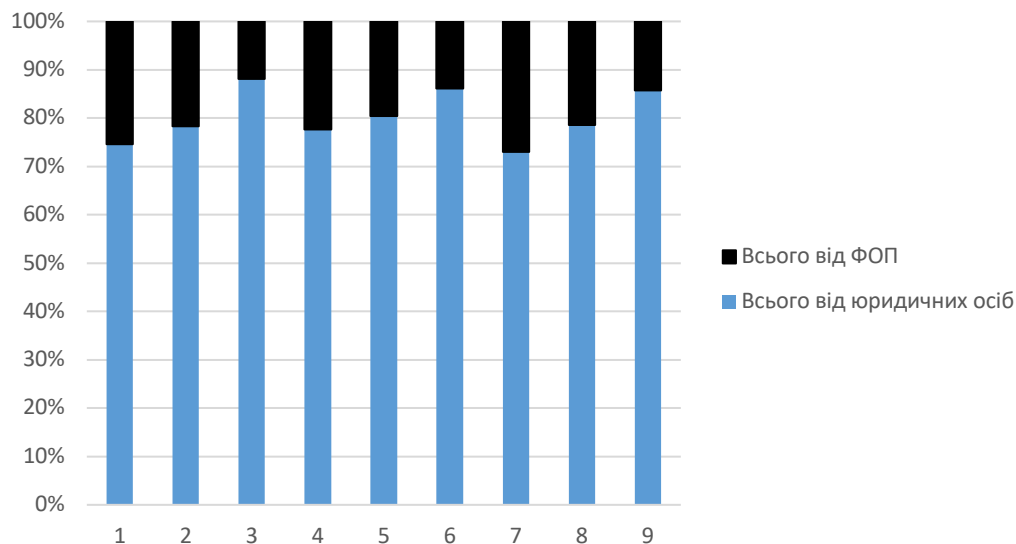

Рисунок 2.1 Динаміка структури податкових надходжень до місцевих бюджетів за січень-вересень 2024 року

Джерело: складено за даними [46]

З рисунку 1.1 видно, що підприємці забезпечують понад 20% місцевих бюджетів. При цьому вони одночасно забезпечують роботою себе та інших громадян, не користуючись пільгами і субсидіями держави.

За даними податкової карти України нами узагальнено податкові надходження до місцевого бюджету в розрізі видів фізичних осіб за групами оподаткування (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. - Податкові надходження до місцевих бюджетів від фізичних осіб-підприємців у 2024 році, грн.

Місяці 2024 року	Всього надходжень до місцевого бюджету	Всього від ФОП	Загальна система ФОП	1 група ФОП	2 група ФОП	3 група ФОП	4 група ФОП
1	29538567461	7503546819	981324796	75498961	1370059671	5076250712	412679
2	35520772237	7696662527	1042038773	58893053	1348480789	5245838258	1411654
3	32700215794	3902490260	890257539	55317113	1326104396	1630275841	535371
4	34123742382	7649793710	1089152673	65396657	1434670031	5060148537	425812
5	37781541380	7385473818	1174800678	54623054	1350241078	4805449575	359433
6	30408664762	4229740073	1132554041	56937168	1330361441	1709720090	167333
7	37223835155	10060201707	2785187482	72649463	1556156919	5645588086	619757
8	39777317150	8540375250	1688345983	61226601	1448830989	5341448740	522937
9	33821994266	4806374483	1451313542	61974622	1430615504	1862071490	399325
Разом	310896650587	61774658647	12234975507	562516692	12595520818	36376791329	4854301

Джерело: складено за даними [41]

Динаміку надходжень сплати податків за групами фізичних осіб-підприємців представлено на рис.2.2.

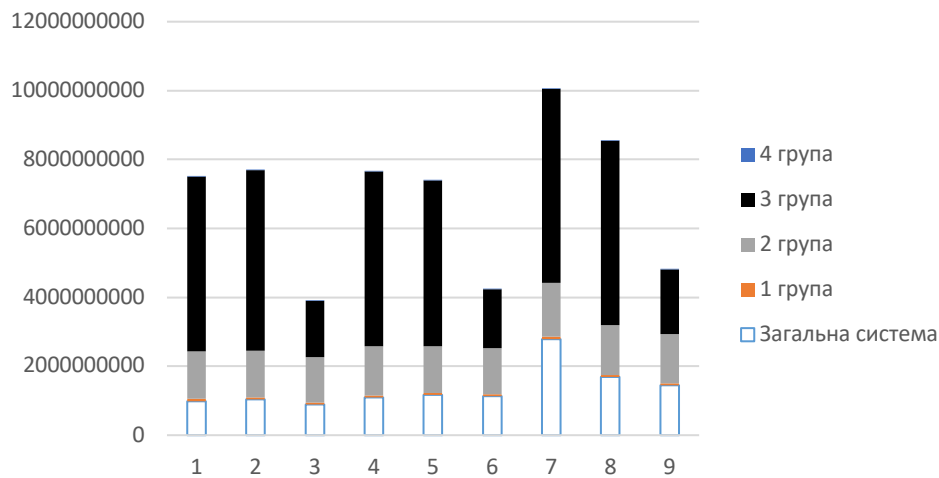

Рисунок 2.2 Динаміка податкових надходжень від фізичних осіб підприємців до місцевих бюджетів України за місяцями 2024 року

Джерело: складено за даними [41]

Як видно з рисунку 2.2, найбільшу долю в наповненні місцевих бюджетів серед фізичних осіб підприємців займають платники єдиного податку 3 групи. Понад 50% податків припадає саме на них, в той час як перша та четверта групи практично не помітні, хоча їх кількість понад 10%. Суттєвою є також сума податків сплачена підприємцями на загальній системі оподаткування. Неритмічність надходжень пояснюється термінами сплати єдиного податку підприємцями 3 групи, а саме поквартально.

Підприємці другої групи наповнюють бюджет в тих же розмірах, що і на загальній системі, хоча ставки податків суттєво відрізняються. Тому можна стверджувати, що ці всі групи підприємців працюють ефективно.

Наразі уряд України усвідомлює, що підприємці роблять значний внесок у національний дохід. Частка ФОП у створенні доданої вартості понад 8% і суттєво відрізняється за галузями і є найвищою в туристичній та готельній галузі (рис.2.3).

Рисунок 3.3 Внесок фізичних осіб-підприємців у ВВП України за видами діяльності у 2022 та 2013 роках

Джерело: складено за [42]

Відсотковий внесок малого і середнього підприємництва у валовий внутрішній продукт (ВВП) або загальну додану вартість коливається від 60,0 відсотків у Китаї, 57,0% в Німеччині, 55,3% в Японії та 50,0% в Кореї, порівняно з 47,3% Малайзія, в Україні 50,7% [43]. Можна стверджувати, що частка малого підприємництва на пряму впливає на добробут країни. Тому в серпні 2024 року прийнято Стратегію відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року.

«В Україні 2 мільйони підприємців. Вони — основа нової української економіки, що побудована на приватній власності, особистій відповідальності та відсутності корупції. ФОПи допомагають будувати країну: в останні роки

надходження від підприємців зросли у п'ять разів — в 2019 році фопономіка принесла Україні 1 млрд доларів» [44].

Динаміка підприємців наведена Додатку Б. Графічно зростання підприємців представлено на рисунку 2.4. Можемо побачити, що кількість підприємців протягом 2016-2021 років стрімко зростає.

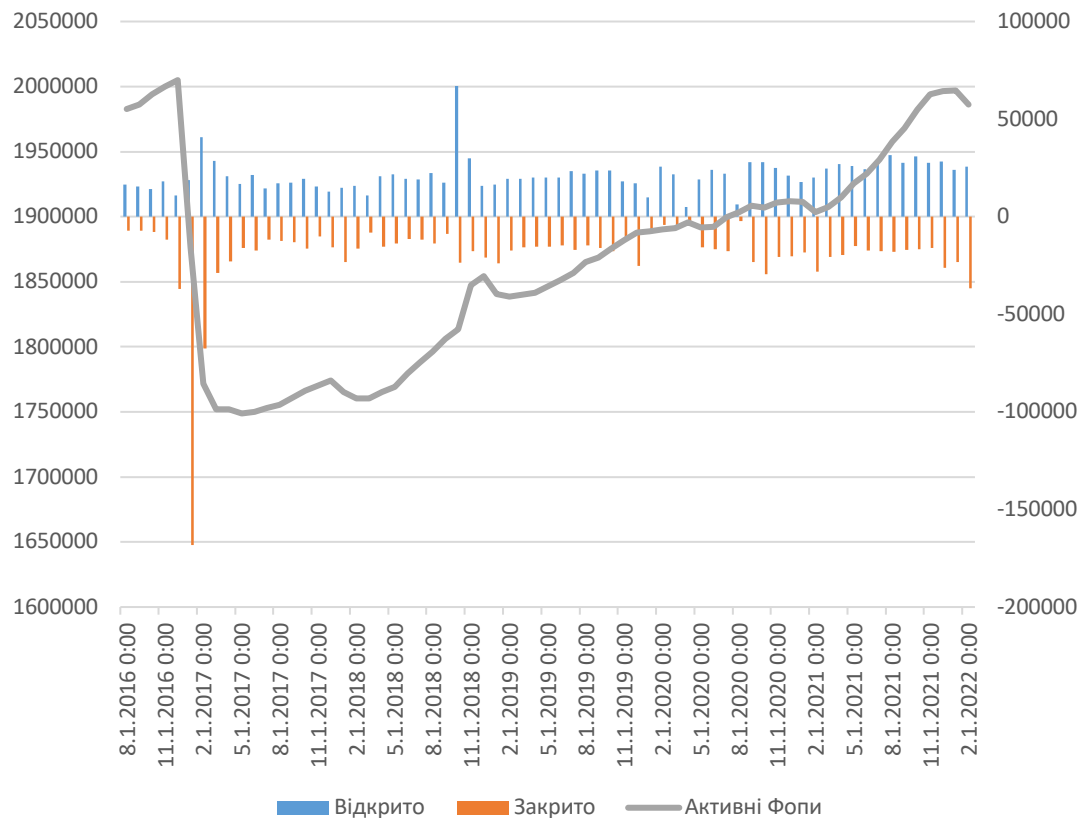

Рисунок 2.4 - Динаміка кількості підприємців у 2016-2021 роках

Джерело: складено за <https://opendatabot.ua/open/foronomics>

«Кількість ФОПів збільшується в середньому на 7 тисяч щомісяця: відкривається близько 20 тисяч, а закривається близько 13 тисяч. В 2016 році ми спостерігали за закриттям «сплячих фопів», але зараз Україна майже повернулася до пікового показнику по кількості підприємців. На даний момент в Україні зареєстровано 1 891 200 фопів » [44].

Обсяги діяльності ФОП також нарощуються. Зважаючи на наявний рівень інфляції нами зроблено порівняння доходів ФОП в гривнях та в долларах за даними таблиці 2.2 . За основу брався курс на дату початку місяця.

Таблиця 2.2. – Доходи підприємців у 2011-2023 роках

DateTime	Дохід в ₴	Активні ФОП	Дохід в \$	дохід на 1 ФОП
01.01.2011 00:00	1027122204		129360479	
01.01.2012 00:00	3608477536		453326324	
01.01.2013 00:00	4896213481		612026685	
01.01.2014 00:00	5404395280		349346818	
01.01.2015 00:00	6744439758		290208251	
01.01.2016 00:00	10326543405,00	2004966	396716996	197,867194
01.01.2017 00:00	15447070417,00	1773924	554453353	312,557558
01.01.2018 00:00	19875616049,00	1854261	732336627	394,947975
01.01.2019 00:00	24952737624,00	1888951	1027284381	543,838554
01.01.2020 00:00	27626572165,00	1911406	984904534	515,277515
01.01.2021 00:00	34813166653,00	1996309	1275207570	638,782658
01.01.2022 00:00	32888193132,00	1938477	890796130	459,534021
01.01.2023 00:00	38004915045,00	2052326	1000592775	487,540856

Джерело: складено за <https://opendatabot.ua/open/foronomics>

В загальному кількість активних підприємців показує позитивну динаміку, як і дохід в гривнях та долларах. Спад 2022 року з об'єктивних причин вже у 2023 році закінчився і підприємництво активно зростає (рис.2.5).

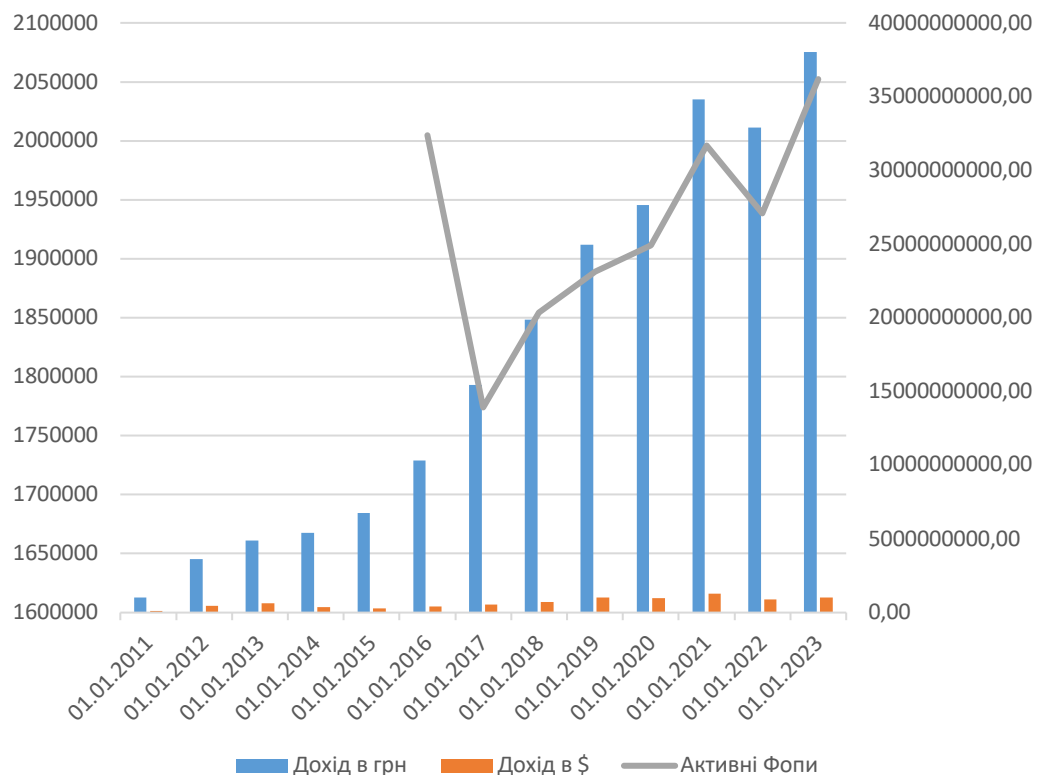

Рисунок 2.5. Динаміка доходів підприємців у 2011-2023 роках

Джерело: складено за <https://opendatabot.ua/open/foronomics>

Протягом всього досліджуваного періоду відбувається зростання доходів ФОП, що не зовсім корелює з їх кількістю, так як у 2017 році відбувся суттєвий спад, пов'язаний з обов'язковою сплатою ЄСВ всіма підприємцями, навіть такими, що не здійснюють діяльність. Але ця динаміка показує діяльність саме діючих фопів.

Для кращого порівняння ефективності діяльності підприємців доцільно визначити показник доходу на одного ФОП (рис.2.6).

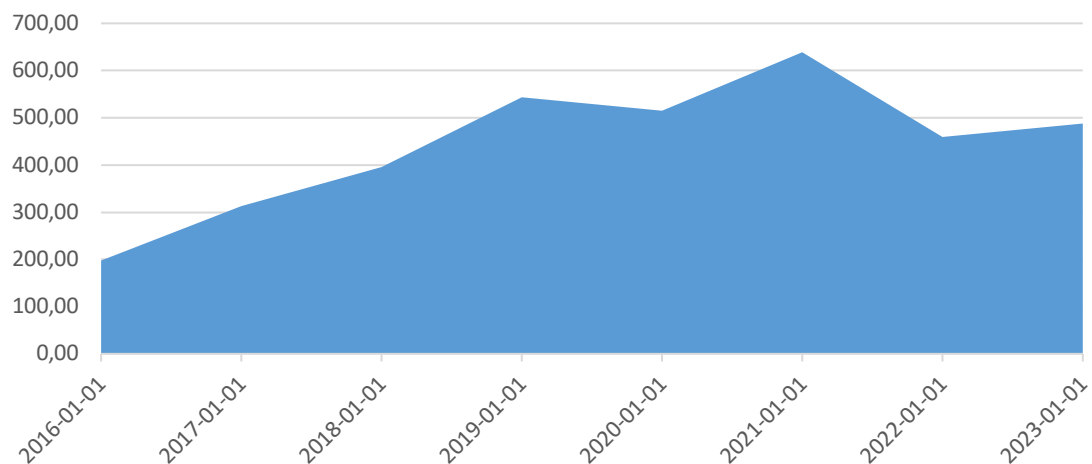

Рисунок 2.6 Динаміка доходу в доларах на одного підприємця в Україні

Джерело: складено за <https://opendatabot.ua/open/foronomics>

Порівняно з 2016 роком дохід підприємців у 2021 році зріс практично в тричі. І якби не військові дії – продовжував би зростати. Війна відкинула показники підприємництва на 2018 рік, однак заходи уряду дозволяють підприємцям нарощувати діяльність і вже у 2023 році ситуація покращилась, хоча залишається нестабільною. Найвищі доходи на одного підприємця спостерігаються у 2021 році становлять 650 доларів на рік, або практично 50 доларів на місяць. В 2022 році цей показник становив вже 450 доларів. Сума є мізерна, вказуючи на те, що частина фопів не працюють або ж не показують всіх своїх доходів.

2.2. Облікове забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців

Для дослідження облікового забезпечення діяльності фізичних осіб-підприємців було обрано ФОП, які надають послуги вантажних автомобільних перевезень. Інформація про специфіку діяльності підприємців наведена в табл. 2.3.

Таблиця 2.3. - Інформація про діяльність фізичних осіб-підприємців

Розділ сайту	ФОП 1	ФОП 2	ФОП 3
Основний вид діяльності	49.41 Вантажні автомобільні перевезення	49.41 Вантажні автомобільні перевезення	49.41 Вантажні автомобільні перевезення
Система оподаткування	Загальна система оподаткування	Загальна система оподаткування	Спрощена система оподаткування
Кількість найманих працівників	18	10	4
Кількість власних автомобілів	14	10	0
Статус платника ПДВ	Платник ПДВ	Платник ПДВ	Неплатник ПДВ

Джерело: складено автором

Для порівняння було взято фізичних осіб-підприємців, що зареєстровані у Волинській області. Всі досліджувані підприємці є платниками єдиного внеску та мають свій присвоєний реєстраційний номер платника єдиного внеску. Наявність індивідуального податкового номеру свідчить, що дані підприємці є платниками податку на додану вартість.

До повномасштабного російського вторгнення на територію України ринок вантажних перевезень характеризувався стабільним функціонуванням, генеруючи суттєву частку ВВП. «За аналітичними даними щодо тенденцій розвитку ринку вантажних перевезень у 2022 році війна призвела до зниження обсягів автомобільних перевезень на 22%, залізничних – на 48%, морських – на 85%, авіаційних – майже на 100%. Зниження обсягів вантажних перевезень у розрізі окремих сегментів відповідного ринку» [47] представлено на рис. 2.7.

Виклики, зумовлені форсмажорними обставинами діяльності в період дослідження, мають вплив і на організацію облікового процесу підприємців. Крім того, всі досліджувані підприємці задіяні в міжнародних операціях.

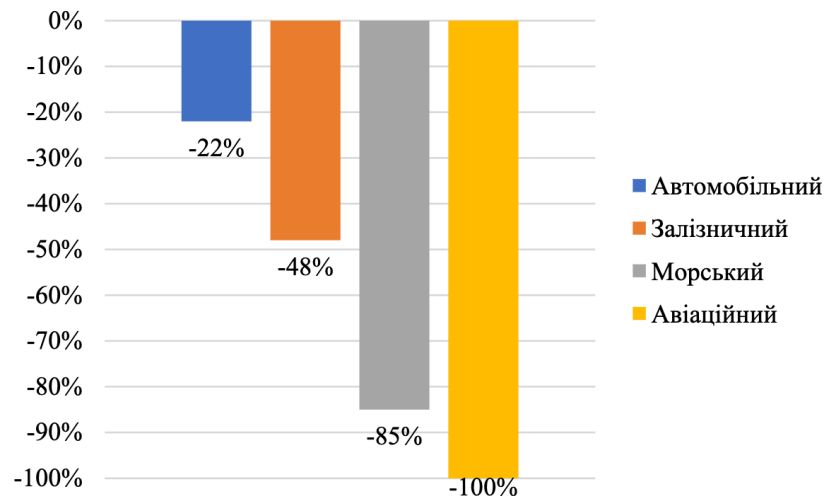

Рисунок 2.7 Зниження обсягів вантажних перевезень у розрізі окремих сегментів у 2022 році

Джерело: складено автором

Типова структура діяльності підприємців, що замаються вантажними перевезеннями, включає в себе (рис. 2.8): автопарк – займає одне з провідних місць на підприємстві, займається перевезенням; гараж – виконує функцію ремонтів автотранспорту; відділ логістики – спеціалізується на пошуку замовників; адміністрація – включає бухгалтерію, яка займається також і адміністративними питаннями.

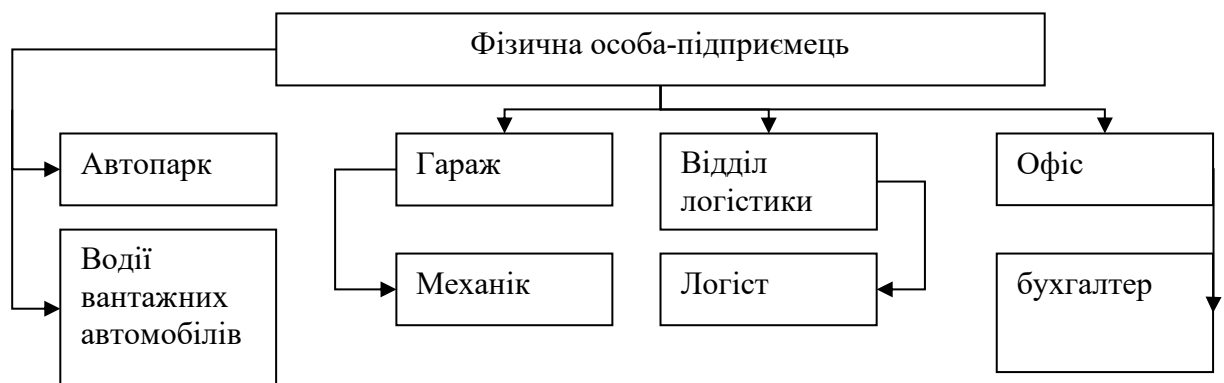

Рисунок 2.8 Організаційно-функціональна структура діяльності підприємців в галузі вантажних перевезень

Джерело: складено автором

Для підприємців важливо правильно управляти своїми фінансами, щоб підтримувати та розвивати свій бізнес. Відсутність належного бухгалтерського обліку може призвести до банкрутства через невчасне прийняття управлінських рішень. Проблеми з грошовими потоками, неефективне управління, поганий фінансовий менеджмент та багато інших можна виявити завдяки аналізу даних обліку. Таким чином, належна система бухгалтерського обліку має вирішальне значення для всіх видів бізнесу для забезпечення стійкості, виживання та зростання.

Тому підприємці повинні усвідомлювати важливість ведення належного бухгалтерського обліку для свого бізнесу, незалежно від того, чи мають вони бухгалтерську освіту, чи ні. Належний бухгалтерський облік допомагає підприємцям в управлінні та прийнятті рішень. Належні системи бухгалтерського обліку забезпечують підприємців якісною, релевантною та своєчасною фінансовою інформацією, необхідною для прийняття рішень.

Охарактеризуємо організацію обліку у підприємця за наступними показниками

- 1) найм бухгалтерського персоналу
- 2) підготовка звітності
- 3) оцінка підприємцями пріоритетності бухгалтерського обліку шляхом фінансування спеціального програмного забезпечення (табл.2.4).

Для ведення обліку оплачується використання спеціальних програм. Крім того використовується електронний документообіг з контрагентами.

Таблиця 2.4. - Організація обліку у фізичних осіб-підприємців

Показник	ФОП 1	ФОП 2	ФОП 3
1	2	3	4
Чи ведеться бухгалтерський облік	так	так	ні
Штат бухгалтерії	2 особи	1 особа	аутсорсінг
Використовуване програмне забезпечення	MeDoc BAS	MeDoc BAS	Електронний кабінет платника

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4
Періодичність звітності	Раз в місяць	Раз в місяць	Раз в квартал
Статус платника ПДВ	Платник ПДВ	Платник ПДВ	Неплатник ПДВ

Джерело: складено автором

Таким чином в обов'язки бухгалтера входить складати документи, підписувати їх електронним підписом та відправляти контрагентам з використанням спеціального програмного забезпечення.

При веденні обліку працівники облікової служби використовують сучасні програмні забезпечення, що дозволяє економити час, достовірно та ефективно відображати в обліку господарські операції підприємства. Дослідивши діяльність бухгалтерії та керівництва, склали таблицю для відображення застосування програмних продуктів в обліку у табл. 2.5.

Таблиця 2.5. - Програмні рішення в роботі фізичних осіб-підприємців

Призначення програмного забезпечення	Назва програми	Кількість користувачів, що використовують
Ведення бухгалтерського обліку	BAS	До 10 осіб
Аналіз і прогнозування діяльності	EXEL	1
Робота з клієнтами (CRM)	-	-
Електронний документообіг	«М.Е.Дос.»	4-5 користувачів
Встановлення завдань працівникам і контроль за їх виконанням	месенджери	-
Фіскалізація касових операцій	-	-

Джерело: складено автором

Здебільшого бухгалтери у своїй діяльності застосовують програмний продукт «BAS», а для подання звітності чи електронного документообігу «М.Е.Дос». Отже у ФОП організовано бухгалтерію, яка готує звітність самостійно. Проте більшість підприємців віддають це на аутсорсинг. Крім того, можна побачити, що ФОП використовує комп'ютеризовану систему бухгалтерського обліку (бухгалтерський пакет та Excel) для реєстрації своїх

господарських операцій. Проте для управлінських звітів використовується саме Excel.

Наші дослідження показують, що термін «спрощений облік» не лише наукова, але й практична проблема, так як чіткі вимоги до нього відсутні. Такими вимогами є: «дохід визначається на підставі даних обліку (293.13 ПКУ); облік ведеться у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів (296.1 ПКУ); ведуть облік доходів і витрат за типовою формою та в порядку, що встановлені центральним органом виконавчої влади (296.1 ПКУ); облік доходів і витрат від виробництва та реалізації власної сільськогосподарської продукції здійснюється окремо від обліку доходів і витрат від здійснення інших видів підприємницької діяльності (296.1 ПКУ); зобов'язані вести облік доходів і витрат та мати підтверджуючі документи щодо походження товару (177.10 ПКУ); типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат, та порядок ведення такого обліку визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (177.10 ПКУ) [45].

Згідно законодавства ФОП зобов'язаний вести спеціальні книги для обліку своєї діяльності, в яких узагальнювати інформацію про операції на підставі первинних документів. Форма книги для загальної системи оподаткування визначена Наказом Міністерства фінансів України від 13 травня 2021 року №261 «Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність», а також Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу, затверджено наказом Мінфіну України від 23.06.2017 № 591.

«Підприємець заносить до типової форми відомості, за якими здійснюється облік доходів і витрат в хронологічному порядку. В книзі відображається сума доходу, отриманого від здійснення господарської

діяльності, зокрема, кошти, що надійшли на поточний рахунок. Зазначаються реквізити документа, який підтверджує понесені витрати, що безпосередньо пов'язані з отриманим доходом» [38].

Підставою для складання звітності є дані Книги обліку, зразок якої для загальної системи наведено в додатку В. Дані книги формуються з даних первинних документів. «Документами, які підтверджують витрати, можуть бути, зокрема, платіжне доручення, прибутковий касовий ордер, квитанція, фіскальний чек, акт закупки (виконаних робіт, наданих послуг) та інші первинні документи, що засвідчують факт оплати товарів (робіт, послуг)» [38].

В таблиці 2.6 нами узагальнено перелік документів, які можуть використовуватись підприємцями для підтвердження діяльності, тобто доходів і витрат, які формують об'єкт оподаткування. Ці документи мають бути типових форм або ж відповідати вимогам первинних документів згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Таблиця 2.6 - Перелік документів, які можуть використовуватись підприємцями для підтвердження доходів і витрат, які формують об'єкт оподаткування

Показник	Джерело інформації	Використання типових форм
Сума доходу	З-звіт, виписка банку	так
витрати на придбання товарно-матеріальних цінностей	Платіжна інструкція, фіскальний чек, корінець прибуткового касового ордеру, закупівельний акт	В залежності від виду первинного документа
витрати на оплату праці	Платіжна відомість, платіжна інструкція	Так
витрати зі сплати податків, зборів та ін	Платіжна інструкція	Так
інші витрати, пов'язані з одержанням доходу	Платіжна інструкція, квитанція	Так
амортизаційні відрахування	Облік амортизаційних відрахувань	Ні

Джерело: складено автором

«Отже нормативно-правовими актами до обліку ФОП висуваються наступні вимоги: запис за підсумками дня доходів та витрат в спеціальному

реєстрі; наявність підтверджуючих документів (для ФОП на загальній системі та деяких на загальній системі). Проте цей облік не виглядає спрощеним, так як наявність неузгодженості між різними нормативно-правовими актами, відсутність єдиного порядку зумовлює необхідність перегляду наявних вимог до «спрощеного» обліку» [46].

«Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР вказує, що облік товарних запасів повинні вести всі ФОП, крім платників єдиного податку, які не зареєстровані платниками ПДВ, а також платники єдиного податку, які провадять діяльність з реалізації технічно складних побутових товарів, що підлягають гарантійному ремонту»[47].

Здебільшого підставою для відображення витрат є первинні документи типових форм. Єдиним виключенням є нарахування амортизації, для якої, за бажанням фізичної-особи-підприємця, може використовуватись типова відомість амортизації (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7. – Облік амортизаційних відрахувань основних засобів та нематеріальних активів

№ з/п	Група ОЗ/НА	Назва об'єкта ОЗ/НА	Реквізити документа, що підтверджує факт придбання/самостійного виготовлення ОЗ/НА	Реквізити документа, який підтверджує, що об'єкт ОЗ/НА став придатним для корисного використання (експлуатації)	Строк корисного використання (експлуатації) об'єкта ОЗ/НА, років	Первісна вартість об'єкта ОЗ/НА, яка амортизується, грн	Річна сума амортизаційних відрахувань, грн (гр. 7 / гр. 6)	Місячна сума амортизаційних відрахувань, грн (гр. 8 / 12)	Розрахунок амортизаційних відрахувань звітного (податкового) періоду		
									Вартість об'єкта ОЗ/НА на початок звітного (податкового) періоду	Амортизаційні відрахування (гр. 9 * кількість місяців корисного використання (експлуатації))	Вартість об'єкта ОЗ/НА на кінець звітного (податкового) періоду
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2021											
1	4	Автозаправочний блок	Видаткова накладна від 24.11.2020	Акт введення в експлуатацію ОЗ №1 від 25.11.2020	5	43125,05	8625,01	718,75			

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2	4	сідельний тягач VOLVO AC7516EK 2011р.	Видаткова накладна від 16.01.2021	Акт введення в експлуатацію ОЗ №1 від 01.02.2021	5	192750	38550,00	3212,50			
3	4	сідельний тягач VOLVO AC8391EM	Видаткова накладна від 12.02.2021	Акт введення в експлуатацію ОЗ №2 від 15.02.2021	5	205000	41000,00	3416,67			
2022											
4	4	Напівпричіп тентований SCHMITZ AC1295XF	Видаткова накладна від 19.07.2022	Акт введення в експлуатацію ОЗ №1 від 20.07.2022	5	147083,33	29416,67	2451,39			
5	4	Напівпричіп тентований HSCMITZ CARGOBULL SCBS3T № WSM00000003195747	Видаткова накладна від 26.08.2022	Акт введення в експлуатацію ОЗ №2 від 30.18.2022	5	182750	36550,00	3045,83			

Джерело: складено автором

Придбання основних засобів за кошти підприємця дозволяє включати їх вартість в подальшому до витрат шляхом нарахування амортизації, аналогічно до юридичних осіб.

«В книзі відображається вартість придбаних товарно-матеріальних цінностей, що реалізовані або використані під час господарської діяльності, сума витрат на оплату праці фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах, або за виконання робіт, послуг згідно з договорами цивільно-правового характеру, сума податків, зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, платежі, сплачені за одержання ліцензій, іншого документа дозвільного характеру, які пов'язані з господарською діяльністю, сума амортизаційних відрахувань, яка складається з підсумкового значення рядка 11 додатка до типової форми» [48].

Для підприємців на спрощеній системі оподаткування не передбачено типової форми, але вимагається вести помісячний облік доходів в довільній формі, платники ж ПДВ складають Книгу обліку доходів і витрат.

Таким чином для підприємців передбачено декілька видів книг в залежності від системи оподаткування та групи. Тому при переході з групи на

групу постійно треба змінювати форму книги, заповнюючи нові реквізити, що не є зручним.

Крім обов'язкового обліку у формі книг деякі підприємці ведуть звичайний бухгалтерським облік для узагальнення інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. Такі дані дозволяють проводити аналіз фінансового стану. Для дослідження фінансового стану підприємця використовують так званий умовний баланс. Підприємці не формують фінансової звітності, а отже проведення аналізу є утрудненим. Однак більшість підприємців використовують типові програми для ведення обліку, що дозволяє провести такий аналіз за даними управлінського балансу і порівняти дані з середньогалузевими. Для аналізу можна обрати наступні показники (таблиця 2.8), які отримані з управлінського балансу та декларації про доходи та майновий стан.

Таблиця 2.8 – Показники для проведення фінансового аналізу (на прикладі ФОП), тис.грн

Рік	Необоротні активи	Оборотні активи	Поточні зобов'язання	Чистий прибуток	Дохід
2021	365,6	2991,8	3651,2	1294,0	38105,0
2022	584	11202	4916,9	1163,5	36107
2023	434	12099	5945	1281,0	32 097,62
Джерело даних	Управлінський баланс	Управлінський баланс	Управлінський баланс	Декларація про майновий стан	Декларація про майновий стан

Джерело: складено автором

Провівши аналіз показників на основі показників ФОП та на даних статистичної інформації (для КВЕД 41.99 – Вантажні автомобільні перевезення) було сформовано табл. 2.9.

Таблиця 2.9. - Аналіз фінансового стану ФОП у період 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Середньогалузеві показники			Показники підприємства		
		2021	2022	2023	2021	2022	2023
1	Коефіцієнт мобільності активів	0,04	0,02	0,04	8,18	19,18	27,88
2	коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	-52,11	-48,02	-41,46	-0,22	0,56	0,51
3	коефіцієнт покриття	0,02	0,02	0,02	0,82	2,28	2,04
4	рентабельність продажів	2,10	2,97	2,82	3,40	3,22	3,99

Джерело: складено автором

Для більш наглядного аналізу даних, що наведені в таблиці 2.9. було сформовано рис. 2.9.

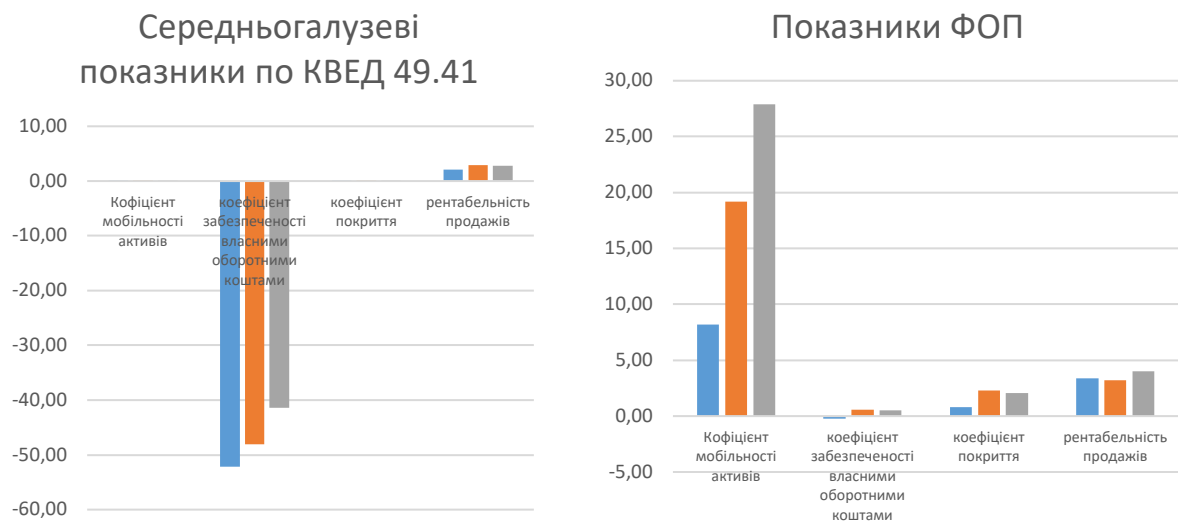

Рисунок 2.9 Показники фінансового стану ФОП за даними управлінського балансу

Джерело: складено автором

Частка оборотних засобів у активах підприємства має тенденцію до збільшення. Також не зважаючи на військовий стан спостерігається збільшення рентабельності діяльності. На одну гривню реалізованих послуг припадає 2-3 грн. прибутку, це свідчить про збільшення прибутковості підприємства протягом досліджуваного періоду. Зростання рентабельності характеризує збільшення ефективності. Водночас при порівнянні із середньогалузевими показниками за 2021-2023 роки можна побачити, що діяльність підприємця є значно прибутковішою. Проте, це оманлива цифра,

так як підприємцям не дозволено включати до витрат у декларації всі витрати діяльності, але за переліком, затвердженим ПКУ. У 2023 році у підприємця на одну гривню необоротних активів припадає 27 грн. і цей показник зростає протягом 2021-2023 років.

Отже, проаналізувавши дані управлінського балансу підприємця та статистичні показники можна побачити, що через проведення воєнних дій у 2022 році діяльність перевізників зросла. Є певне просідання у 2023 році. Крім того чітко видно, що військові дії змусили підприємців перейти на інші форми оплати та фінансування, так як коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами зріс. Розрахунок інших показників є ускладненим через специфіку обліку і звітності підприємців, однак наявні дані вже можуть бути основою для прийняття управлінських рішень.

Зважаючи на важливість ведення обліку для бізнесу, можна побачити, що підприємці не сприймають це питання серйозно або не усвідомлюють важливості належної системи обліку для їхнього бізнесу. Однією з основних причин є те, що вони не мають належної фінансової звітності, яка включає звіт про прибутки та збитки, баланс та звіт про рух грошових коштів, а складають звітність. Зазвичай вони готують тільки податкову звітність. Таким чином, всі підприємці повинні усвідомлювати, що належна система бухгалтерського обліку є важливою для успіху їхнього бізнесу.

2.3. Оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців

Фізичні особи підприємці в залежності від обраної системи оподаткування сплачують єдиний податок, єдиний соціальний внесок, податок з доходів фізичних осіб, військовий збір, що детальніше розглянуто в пункті 1.2 роботи.

Графік подання звітності ФОП, що перебуває на спрощеній системі оподаткування наведено в таблиці 2.10. Слід відмітити, що періодичність

подання звітності залежить від обраної групи платника податку. Адже для груп 1 та 2 передбачено річний період звітності, а для груп 3, 4 – річний. В звітності відображаються суми, накопичені в даних обліку, а саме Книзі обліку доходів і витрат або Книзі обліку доходів, порядок складання яких підприємцями розкрито в пункті 2.2 роботи.

Таблиця 2.10. - Графік подання податкової звітності ФОП на спрощеній системі оподаткування

Назва звіту	Граничний термін подання	Групи ФОП, які подають
Податкова декларація платника єдиного податку (річна)	28.02.2025	1, 2 група
Податкова декларація платника єдиного податку (квартальна)	10.04.2024 09.07.2024 09.11.2024 09.02.2025	3 група
Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи	28.02.2025	4 група
Податкова декларація з ПДВ	20.02.2024 20.03.2024 20.04.2024 20.05.2024 20.06.2024 20.07.2024 20.08.2024 20.09.2024 20.10.2024 20.11.2024 20.12.2024 20.01.2025	3 група
Об'єднана податкова звітність з ПДФО, ЄСВ та ВЗ	10.04.2024 09.07.2024 09.11.2024 09.02.2025	2, 3, 4 група в разі наявності найманих працівників
Повідомлення про об'єкти оподаткування або об'єкти пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність	Протягом 10 робочих днів після реєстрації, створення чи відкриття об'єктів оподаткування	1, 2, 3, 4 групи
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	За день до початку роботи працівника	2, 3, 4 група в разі наявності найманих працівників

Джерело: складено автором

Перелік декларацій доступний в «Електронному кабінеті платника податків». Однак там наведено всі декларації, що ускладнює їх вибір підприємцем саме для своєї системи оподаткування. Якщо ФОП перебуває на загальній системі оподаткування, то є платником податку з доходів фізичних осіб та ПДВ. У таблиці 2.11. перелічено всі форми податкової звітності, які подає підприємець, а також терміни їх подання:

Таблиця 2.11. - Графік подання податкової звітності ФОП на загальній системі оподаткування за 2024 рік

Назва звіту	Граничний термін подання	Нормативний акт, який затверджує форму бланка	За який період звіт
Податкова декларація про доходи та майновий стан	28.02.2025	Наказ Міністерства фінансів України 02 жовтня 2015 року № 859	2024 (річний)
Податкова декларація з ПДВ	20.02.2024 20.03.2024 20.04.2024 20.05.2024 20.06.2024 20.07.2024 20.08.2024 20.09.2024 20.10.2024 20.11.2024 20.12.2024 20.01.2025	Наказ Міністерства фінансів України 28 січня 2016 року N 21	Місячний
Об'єднана податкова звітність з ПДФО, ЄСВ та ВЗ	10.04.2024 09.07.2024 09.11.2024 09.02.2025	Наказ Міністерства фінансів України 13 січня 2015 року № 4	Щокварталу
Повідомлення про об'єкти оподаткування або об'єкти пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність	Протягом 10 робочих днів після реєстрації, створення чи відкриття об'єктів оподаткування	Наказ Міністерства фінансів України від 13.12.2021 р. №662	В міру виникнення об'єктів оподаткування
Повідомлення про прийняття працівника на роботу	За день до початку роботи працівника	Постановою КМУ №413 від 17.06.2015.	На кожного працівника

Джерело: складено автором

Звітність у контролюючі органи подає бухгалтер через програмне забезпечення М.Е.Дос, відповідно до встановлених термінів. Відповідальним за своєчасну сплату нарахованих податків, тобто розрахунків з бюджетом є ФОП. У табл. 2.12. наведено графік податкових платежів та реквізити для їх сплати.

Таблиця 2.12. - Графік податкових платежів ФОП за 2024 рік

Назва податку	Граничний термін сплати (дата)
Податок на додану вартість	30.01.2024, 02.03.2024, 30.03.2024, 30.04.2024, 30.05.2024, 30.06.2024, 30.07.2024, 30.08.2024, 30.09.2024, 30.10.2024, 30.11.2024, 30.12.2024, 30.01.2025
ПДФО з підприємця	за I кв. — 20.04.2024 за II кв. — 20.07.2024 за III кв. — 20.10.2024 за IV кв. — 10.03.2025
ЄСВ з підприємця	за I кв. — 20.04.2024 за II кв. — 20.07.2024 за III кв. — 20.10.2024 за IV кв. — 10.03.2025
Військовий збір з підприємця	за I кв. — 20.04.2024 за II кв. — 20.07.2024 за III кв. — 20.10.2024 за IV кв. — 10.03.2025
Єдиний соціальний внесок	При виплаті заробітної плати
Податок з доходів фізичних осіб (як податковий агент)	При виплаті заробітної плати
Військовий збір (як податковий агент)	При виплаті заробітної плати

Джерело: складено автором

Податок з доходів фізичних осіб, військовий збір та ЄСВ з підприємця за 1, 2, 3 квартали оплачуються авансовими внесками за даними Книги обліку доходів і витрат. ПДВ оплачується помісячно, якщо виникають податкові зобов'язання з ПДВ.

Наведені графіки подання податкової звітності та сплати податків вказують на те, що система обліку і звітності залишається складною, незважаючи на декларування її спрощення. А з врахуванням наявності різних термінів та різних книг обліку ризику помилок є значними. В своїх опитуваннях підприємці неодноразово вказують на те, що система

адміністрування потребує спрощення. Зокрема, важко визначити рахунки, на які слід платити податки першочергово, форми звітності, за якими слід звітуватись. В розроблених податкових кабінетах надзвичайно великий масив інформації, що потребує спеціальних знань та навиків для можливості використовувати його можливості.

Висновки до розділу 2

На підставі досліджень практичних аспектів облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що порівняно з 2016 роком дохід підприємців у 2021 році зріс практично втричі. І якби не військові дії – продовжував би зростати. Війна відкинула показники підприємництва на 2018 рік, однак заходи уряду дозволяють підприємцям нарощувати діяльність і вже у 2023 році ситуація покращилась, хоча залишається нестабільною. Найвищі доходи на одного підприємця спостерігаються у 2021 році становлять 650 доларів на рік, або практично 50 доларів на місяць. В 2022 році цей показник становив вже 450 доларів. Сума є мізерна, вказуючи на те, що частина фопів не працюють або ж не показують всіх своїх доходів.

2. Визначено, що військові дії змусили підприємців перейти на інші форми оплати та фінансування, так як коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами зріс. Розрахунок інших показників є ускладненим через специфіку обліку і звітності підприємців, однак наявні дані вже можуть бути основою для прийняття управлінських рішень.

3. Доведено, що підприємці не усвідомлюють важливості належної системи обліку для їхнього бізнесу. Однією з основних причин є те, що вони не мають належної фінансової звітності, яка включає звіт про прибутки та збитки, баланс та звіт про рух грошових коштів, а складають звітність.

Зазвичай вони готують тільки податкову звітність. Перелік декларацій доступний в «Електронному кабінеті платника податків». Однак там наведено всі декларації, що ускладнює їх вибір підприємцем саме для своєї системи оподаткування.

4. Ра результатами опрацювання графіків подання податкової звітності та сплати податків обґрунтовано, що система обліку і звітності залишається складною, незважаючи на декларування її спрощення. А з врахуванням наявності різних термінів та різних книг обліку ризики помилок є значними. Зокрема, важко визначити рахунки, на які слід платити податки першочергово, форми звітності, за якими слід звітуватись. В розроблених податкових кабінетах надзвичайно великий масив інформації, що потребує спеціальних знань та навиків для можливості використовувати його можливості.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

Нормативно-правовими актами до обліку ФОП висуваються наступні вимоги:

- запис за підсумками дня доходів та витрат в спеціальному реєстрі;
- наявність підтверджуючих документів.

Проте цей облік не виглядає спрощеним за умов наявності неузгодженості між різними нормативно-правовими актами, відсутності єдиного переліку підтверджуючих документів. Дослідження показали використання підприємцями в Україні певних програмних рішень, що вказує на доцільність врахування найтипівіших з них при впровадженні оновленого спрощеного обліку.

Ми вважаємо доцільним оновити спрощений облік для підприємців в Україні наступним чином:

1) розробка єдиних форм книг для всіх підприємців, тільки змінювати обов'язковість ведення окремих з них. Наприклад, на спрощеній системі недоцільно вести книгу амортизації основних засобів.

2) затвердити вичерпний перелік документів, які підтверджують записи в книгах і які повинен мати підприємець.

Пропонована модель спрощеного обліку для підприємців має наступний вигляд (рис.3.1). Підприємці з початку своєї діяльності мають вести книги одного і того ж виду, при зміні групи оподаткування передбачається додавання додаткових книг.

Зразок Книги доходів наведено в таблиці 3.1. Основними реквізитами є дата отримання доходу, сума отриманого доходу. Книга ведеться наростаючим підсумком з початку року.

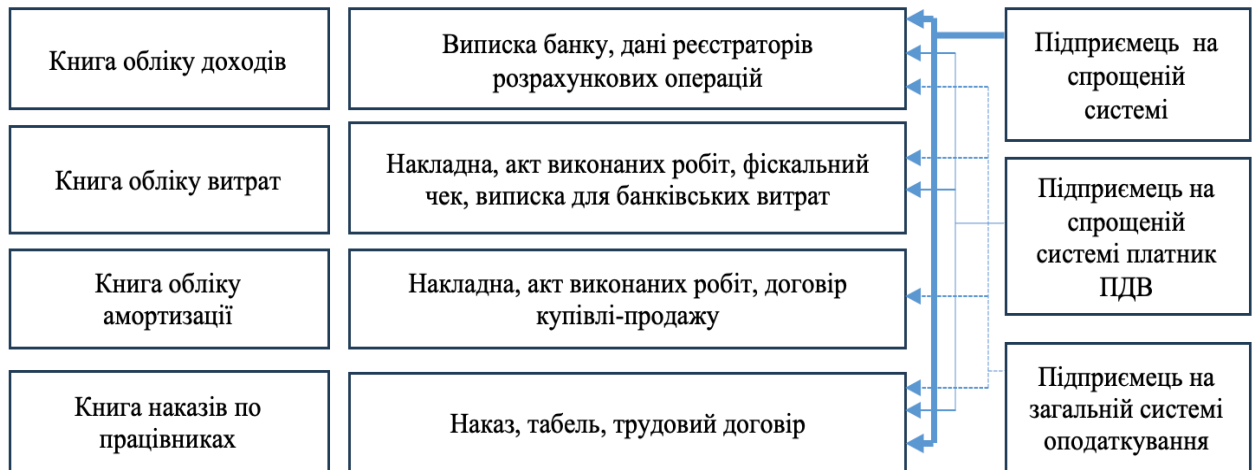

Рисунок 3.1 Модель спрощеного обліку для підприємців

Джерело: складено автором

Таблиця 3.1. – Книга обліку доходів фізичної особи-підприємця

Дата	Сума отриманого доходу	Сума повернутих покупцю коштів	Сума інших доходів згідно ПКУ	Загальна сума доходу
1	2	3	4	5=2-3+4
01.12.24	34000,00		100,00	34100,00
02.12.24	1200,00			1200,00
...	...		...	..

Джерело: складено автором

Якщо є наймані особи, виникає необхідність ведення цілої низки кадрових документів. При цьому немає відмінності чи це юридична особа чи фізична. Тому навіть якщо в дрібного підприємця є один найнятий працівник, кількість кадрових документів по ньому така ж як на великих підприємствах. Тому доцільно впровадити єдиний журнал кадрових документів, в який вносити документи по кадрах. Але для цього доцільно обмежити перелік таких документів. На нашу думку, достатніми для оформлення трудових відносин є накази на прийняття, звільнення, переведення, відпустки, трудові договори, штатний розпис.

Журнал кадрових документів наведено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2. – Журнал кадрових документів фізичної особи підприємця

№ документа	Дата документа	Короткий зміст	Підпис особи, яка склала документ
1	2	3	4
1	1.12.2024	Про звільнення Петрова П.П.	ФОП
...	...	...	...

Джерело: складено автором

Результати дослідження показали, що більшість підприємців ведуть власний управлінський облік, їм зрозумілі вимоги і порядок складання податкової звітності. Але у випадку надходження запитів від контролюючих органів не зрозумілими є вимоги до обов'язкового ведення обліку діяльності і надання відповідей на запити з такого обліку. Формування мінімального переліку до облікових документів стане одним з заходів покращення адміністрування спрощеної системи оподаткування.

За результатами вивчення практики звітності фізичних осіб підприємців встановлено, що в електронних кабінетах платників податків наводяться не лише ті звіти, які підлягають поданню, а й всі інші (рис.3.2).

Новини	Головна > Введення звітності > Створити			
ЕК для громадян	2024	Рік	всі	Код
Критерії добровільного дотримання законодавства	Період	Форма	Назва	Граничний термін
Облікові дані платника	★ Рік	F0100214	Податкова декларація про майновий стан і доходи	30.04.2025
Профіль платника	★ Рік	F0100726	Податкова декларація з податку на прибуток підприємств	03.03.2025
Перегляд звітності	★ Рік	F0103308	Податкова декларація платника єдиного податку - фізичної особи - підприємця (для третьої групи - квартал, місяць)	10.02.2025
Введення звітності	★ Рік	F0103406	Податкова декларація платника єдиного податку - фізичної особи - підприємця (для першої та другої груп - рік, місяць)	03.03.2025
Вхідні/вихідні документи	★ Рік	F0103805	Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи	20.02.2025
Листування з ДПС	★ Рік	F0108601	Скорочений звіт про контрольовані іноземні компанії	30.04.2025
Індивідуальні податкові консультації	★ Рік	F0108701	Звіт про контрольовані іноземні компанії	30.04.2025
Заяви, запити для отримання інформації	★ Рік	F0602008	Податкова декларація з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності)	20.02.2024
Стан розрахунків з бюджетом	<< < 1 > >>			
Єдиний рахунок				
Програмний РРО				
Дані РРО				
Податковий аудит				

Рисунок 3.2 Електронний кабінет платника податків ФОП на спрощеній системі оподаткування

Джерело: складено за <https://cabinet.tax.gov.ua/reporting/doc/new>

Тому для прощення обліку і оподаткування фізичних осіб-підприємців доцільно передбачити в кабінетах тільки ті звіти, які підприємець зобов'язаний подавати. ДПС декларує консультативну функцію таким чином це дасть можливість підприємцям чітко визначити свої податкові обов'язки, вчасно подавати потрібні звіти.

Висновки до розділу 3

На підставі досліджень теоретичних та практичних аспектів облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців зроблено наступні пропозиції:

1. Запропоновано оновити спрощений облік для підприємців в Україні шляхом розробки єдиних форм книг для всіх підприємців, тільки змінювати обов'язковість ведення окремих з них. Наприклад, на спрощеній системі недоцільно вести книгу амортизації основних засобів та затвердження вичерпного переліку документів, які підтверджують записи в книгах і які повинен мати підприємець.

2. Розроблено форми журналів для ФОП, зокрема єдиний журнал кадрових документів, в який вносити документи по кадрах. Але для цього доцільно обмежити перелік таких документів. На нашу думку, достатніми для оформлення трудових відносин є накази на прийняття, звільнення, переведення, відпустки, трудові договори, штатний розпис.

3. Рекомендовано для спрощення обліку і оподаткування фізичних осіб-підприємців передбачити в кабінетах тільки ті звіти, які підприємець зобов'язаний подавати. ДПС декларує консультативну функцію таким чином це дасть можливість підприємцям чітко визначити свої податкові обов'язки, вчасно подавати потрібні звіти.

ВИСНОВКИ

За результатами досліджень теоретичних аспектів обліку і оподаткування діяльності фізичних осіб-підприємців можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, при формуванні найкращого визначення малого бізнесу повинні бути дотримані як кількісні, так і якісні критерії, щоб відобразити справжню їх природу. Існує декілька загальних показників, що використовуються для характеристики малого бізнесу, таких як вид діяльності, загальні активи, рівень виробництва, відносний розмір у галузі, кількість працівників, вартість продукції, внесок у ВВП та оборот продажів. На нашу думку, визначення малого бізнесу не може ґрунтуватися лише на розмірі, а має враховувати кількість працівників, виручку від реалізації або товарообіг, загальні активи та чистий капітал.

2. Аналіз тематики досліджень за ключовими словами «спрощена система», «малий бізнес», «підприємець» дозволяє стверджувати, що тематика малого бізнесу є дуже актуальною в контексті дослідження підприємництва, проте наголос робиться на спрощену систему, а саме на розвиток. Облік та оподаткування фізичних осіб-підприємців розглядається вітчизняними і зарубіжними науковцями в контексті малого бізнесу. Більше 50% праць, в яких аналізується облік та оподаткування не виділяють фізичних осіб в окрему групу, а лише як елемент малого бізнесу. Вважається, що облік не є окремим елементом досліджень, а лише складовою спрощеної системи обліку та оподаткування, яка визначена Податковим кодексом України

3. Визначено, що підприємці класифікуються за видами відповідно до особливостей оподаткування, які в свою чергу зумовлені розміром операцій та видами діяльності. Для кожної групи визначено свої властивості та обмеження, що впливає на порядок обліку підприємницької діяльності та оподаткування. Всього можна виділити 8 груп підприємців, дві з яких на загальній системі оподаткування і 6 на спрощеній

4. Дослідження показали, що нормативно-правове забезпечення з обліку і оподаткування підприємців зазнало суттєвих змін з прийняттям ПКУ, коли було введено спрощену систему оподаткування та групи підприємців. Протягом 2011-2013 років було розроблено порядок обліку та форми декларації, які переглянуто у 2015 – 2021 роках в напрямку спрощення. Зокрема відміно обов'язкові книги обліку для певних груп підприємців, уніфіковано форми декларацій.

На підставі досліджень практичних аспектів облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців можна зробити наступні висновки:

1. Встановлено, що порівняно з 2016 роком дохід підприємців у 2021 році зріс практично в тричі. І якби не військові дії – продовжував би зростати. Війна відкинула показники підприємництва на 2018 рік, однак заходи уряду дозволяють підприємцям нарощувати діяльність і вже у 2023 році ситуація покращилась, хоча залишається нестабільною. Найвищі доходи на одного підприємця спостерігаються у 2021 році становлять 650 долларів на рік, або практично 50 долларів на місяць. В 2022 році цей показник становив вже 450 долларів. Сума є мізерна, вказуючи на те, що частина фопів не працюють або ж не показують всіх своїх доходів.

2. Визначно, що військові дії змусили підприємців перейти на інші форми оплати та фінансування, так як коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами зріс. Розрахунок інших показників є ускладненим через специфіку обліку і звітності підприємців, однак наявні дані вже можуть бути основою для прийняття управлінських рішень.

3. Доведено, що підприємці не усвідомлюють важливості належної системи обліку для їхнього бізнесу. Однією з основних причин є те, що вони не мають належної фінансової звітності, яка включає звіт про прибутки та збитки, баланс та звіт про рух грошових коштів, а складають звітність. Зазвичай вони готують тільки податкову звітність. Перелік декларацій доступний в «Електронному кабінеті платника податків». Однак там наведено

всі декларації, що ускладнює їх вибір підприємцем саме для своєї системи оподаткування.

4. За результатами опрацювання графіків подання податкової звітності та сплати податків обґрунтовано, що система обліку і звітності залишається складною, незважаючи на декларування її спрощення. А з врахуванням наявності різних термінів та різних книг обліку ризику помилок є значними. Зокрема, важко визначити рахунки, на які слід платити податки першочергово, форми звітності, за якими слід звітуватись. В розроблених податкових кабінетах надзвичайно великий масив інформації, що потребує спеціальних знань та навиків для можливості використовувати його можливості.

На підставі досліджень теоретичних та практичних аспектів облікового забезпечення та оподаткування діяльності фізичних осіб – підприємців зроблено наступні пропозиції:

1. Запропоновано оновити спрощений облік для підприємців в Україні шляхом розробки єдиних форм книг для всіх підприємців, тільки змінювати обов'язковість ведення окремих з них. Наприклад, на спрощеній системі недоцільно вести книгу амортизації основних засобів та затвердження вичерпного переліку документів, які підтверджують записи в книгах і які повинен мати підприємець.

2. Розроблено форми журналів для ФОП, зокрема єдиний журнал кадрових документів, в який вносити документи по кадрах. Але для цього доцільно обмежити перелік таких документів. На нашу думку, достатніми для оформлення трудових відносин є накази на прийняття, звільнення, переведення, відпустки, трудові договори, штатний розпис.

3. Рекомендовано для спрощення обліку і оподаткування фізичних осіб-підприємців передбачити в кабінетах тільки ті звіти, які підприємець зобов'язаний подавати. ДПС декларує консультативну функцію таким чином це дасть можливість підприємцям чітко визначити свої податкові обов'язки, вчасно подавати потрібні звіти.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. De Sordi, J.O., Paulo, W.L.d., Santos, A.R.d.R., Nelson, R.E., de Azevedo, M.C., Hashimoto, M. and Cavallari Filho, R., "Small businesses are not necessarily "small and medium-sized enterprises"", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 2024. Vol. 31 No. 1, pp. 1-30. URL:<https://doi.org/10.1108/JSBED-03-2023-0135>
2. Швець Н. В. Малий бізнес в Україні: аналіз стану та тенденції. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2020. № 2. С. 108-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSUNU_2020_2_19
3. Ніколайчук О. А. Малий бізнес в сфері туризму та гостинності України: від реалій до перспектив. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського*. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С. 57-68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuete_2019_1_8
4. Рудик Н. В. Малий і середній бізнес: адаптація та державно-приватне партнерство в умовах світових криз. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 242-249. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_12_32
5. Рудик Н. В. Спрощена система оподаткування: зберегти малий бізнес в умовах локдауну в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 361-370. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_11_52
6. Швець М. А. Малий бізнес України в умовах економічної глобалізації. *Молодий вчений*. 2020. № 11(2). С. 215-219. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_11\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_11(2)_22)
7. Берча О. М. Вплив коронавірусу на малий бізнес Польщі. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2020. № 19. -С. 30-35. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2020_19_6
8. Міца В. В. Малий бізнес як суб'єкт економічної системи регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія :

- Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20(2). С. 123-126. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20\(2\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20(2)_28)
9. Гальків Л. І. Малий бізнес: маркери кадрового менеджменту та статистики небезпек. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 2. С. 106-112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sxeebu_2020_2_17
10. Татарінов В. В. Малий та середній бізнес як учасник міжнародних стратегічних альянсів. *Академічний огляд*. 2021. № 1. С. 97-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2021_1_11
11. Циган Р. М. Негативні чинники впливу кризи, спричиненою пандемією Covid-19, на малий і середній бізнес. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_48
12. Верланов Ю. Ю. Малий бізнес України у дзеркалі офіційної статистики. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2021, № 13, С. 579-598. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2021_13_4
13. Боровик Т. М. Малий бізнес України в умовах пандемії Covid-19. *Вісник післядипломної освіти*. Серія : Соціальні та поведінкові науки. 2022. Вип. 20. С. 62-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vispdoso_2022_20_7
14. Кишакевич Б. Ю. Методи регуляторного впливу на малий і середній бізнес у країнах Європи. *Бізнес Інформ*. 2023. № 11. С. 38-44
15. Олейнікова Л. Г. Спрощена система оподаткування малого бізнесу в Україні як форма державної підтримки. *Наукові праці НДФІ*. 2019. Вип. 4. С. 108-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2019_4_10
16. Олейнікова Л. Г. Спрощена система оподаткування в наративі проблем малого підприємництва в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 2. С. 89-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_13
17. Гершман Ю. В. Спрощена система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників: правові вимоги та перспективи подальшого функціонування. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 41. С. 188-193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_41_36

18. Сидоренко Р. В. Спрощена система оподаткування: основні напрями зловживань, причини їх виникнення та шляхи ліквідації. *Економічний форум*. 2019. № 4. С. 241-247. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_4_39
19. Тучак Т. В. Спрощена система оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_5_
20. Онісіфорова В. Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2019. № 2. С. 158-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2019_2_16
21. Лобода Н. О. Спрощена система оподаткування як мікроекономічний фіскальний регулятор. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 228-234. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_4_34
22. Бачинський В. І. Спрощений облік на малих підприємствах: реалії сьогодення. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4. С. 152-158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2021_3-4_22
23. Бондаренко О. М. Фінансовий облік та звітність суб'єктів малого підприємства: спрощена система оподаткування. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 11. С. 15
24. Труш Ю. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: сучасний стан та особливості оподаткування. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 5. С. 120-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2021_5_14
25. Солдатенко О. Спрощена система оподаткування в Україні в умовах цифрової трансформації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2022. Вип. 72(2). С. 94-99. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_72\(2\)_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_72(2)_17)
26. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.1.2024)

27. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Закон України № 996-XIV від 16.07.99 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
28. Про державну підтримку малого підприємництва, Закон України № 2063-III – від 19.10.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0556-13#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
29. Групи платників єдиного податку в Україні. URL: <https://services.dtkr.ua/catalogues/indexes/14-grupi-platnikov-jedinogo-podatku-v-ukrayini> (дата звернення 20.11.2024)
30. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку. Мінфін України. Наказ від 21.12.2011 № 1688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1367-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
31. Про затвердження форми Податкової декларації з фіксованого сільськогосподарського податку. Міндоходів України. Наказ від 30.12.2013 № 864. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1786-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
32. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення. Мінфін України. Наказ від 15.12.2011 № 1637 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2896-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
33. Про затвердження форм книги обліку доходів і книги обліку доходів і витрат та порядків їх ведення. Наказ від 19.06.2015 № 579 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z3456-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
34. Про затвердження типової форми, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями - платниками єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість, та Порядку її ведення. Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2022 № 405. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1596-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

35. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку. Наказ Міністерства фінансів України від 19.06.2015 № 578. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0799-15> (дата звернення: 12.10.2024)

36. Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу. Міндоходів України. Наказ від 11.12.2013 № 794. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1886-22#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

37. Про затвердження форми Книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу та Порядку ведення обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу. Мінфін України. Наказ від 23.06.2017 № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0871-17#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

38. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про майновий стан і доходи. Наказ Міністерства доходів і зборів від 11.12.2013 № 793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2179-13#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

39. Типова форма, за якою здійснюється облік доходів і витрат фізичними особами - підприємцями і фізичними особами, які провадять незалежну професійну діяльність. Наказ Міністерства фінансів України від 13 травня 2021 року №261 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2179-13#Text> (дата звернення: 10.10.2024)

40. Фопономіка. URL: <https://thepage.ua/economy/rol-fop-v-ekonomike-ukrainy> (дата звернення 12.10.2024)

41. Податкова карта України. URL: <https://map.tax.gov.ua/main>

42. Доля ФОПів в Україні – надання послуг, виробництво їм дається важко (інфографіка). URL: <https://thepage.ua/economy/rol-fop-v-ekonomike-ukrainy>
43. Fahmi Ibrahim, Ali Diyana Najwa Haji, Besar, Nur Suaidah Awang. Accounting Information Systems (AIS) in SMEs: Towards an Integrated Framework. 2020. Volume11. Issue2. Page51-67. Special IssueSI. URL:<https://www.igi-global.com/gateway/article/full-text-pdf/246808>
44. Тарасовський Ю. Кількість ФОПів в Україні перевищила 2 млн. Приріст малих і середніх бізнесів б'є довоєнні рекорди. Журнал Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/news/kilkist-fopiv-v-ukraini-perevishchila-2-mln-pririst-malikh-ta-serednikh-biznesiv-be-dovoenni-rekordi-04092023-15783>
45. Жураковська І.В. Алексюк Ю.С. Чи ведуть бухгалтерський облік фізичні особи-підприємці? Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного та аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2024 р). відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 16. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2024. С. 76-79. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/uk/147258369/17891>
46. Алексюк Ю.М. Роль фізичних осіб-підприємців в наповненні місцевих бюджетів. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 2 листопада 2024 р.). / відп. ред. О.А. Нужна. Вип. 18. Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2024. 406 с. С. 25-26.
47. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06 липня 1995 року № 265/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2327-13#Text> (дата звернення: 10.10.2024)
48. Ткаченко О. С. Спрощена система оподаткування підприємств агробізнесу. Агросвіт. 2023. № 2. С. 16-21.

Додаток А

Таблиця А.1. - Дослідження науковців щодо обліку та оподаткування діяльності підприємців

Джерело	Суть дослідження	Рік дослідження
1	2	3
Швець Н. В. Малий бізнес в Україні: аналіз стану та тенденції. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2020. № 2. С. 108-117. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSunU_2020_2_19	Дослідження присвячено визначенню тенденцій функціонування та факторів, що впливають на діяльність малого бізнесу в Україні. Стаття містить результати аналізу статистичних показників цієї частини підприємницького сектора з	2020
Ніколайчук О. А. Малий бізнес в сфері туризму та гостинності України: від реалій до перспектив. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С. 57-68. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuete_2019_1_8	Проаналізовано основні показники розвитку малого підприємництва сфери гостинності та туризму в Україні: динаміку та структуру кількості суб'єктів бізнесу, чисельність зайнятих, обсяги реалізованої продукції. Встановлено відповідність вітчизняного сектору туризму та гостинності за основними структурними показниками середньоєвропейським та світовим критеріям.	2019
Рудик Н. В. Спрощена система оподаткування: зберегти малий бізнес в умовах локдауну в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 361-370. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_11_52	Проведено аналіз виконання планів та планового завдання податкових надходжень до місцевих бюджетів і встановлено значення малого бізнесу в структурі реалізації продукції.	2020
Швець М. А. Малий бізнес України в умовах економічної глобалізації. Молодий вчений. 2020. № 11(2). С. 215-219. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_11(2)_22	У статті також визначено фактори, які сприяють зміцненню позицій малих підприємств в економіці країни. Запропоновано напрями розвитку малого бізнесу в Україні та встановлено важливість розвитку малого інноваційного підприємництва.	2020
Берча О. М. Вплив коронавірусу на малий бізнес Польщі. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2020. № 19. -С. 30-35. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2020_19_6	Особлива увага приділена оцінці впливу коронавірусу на мікро та малі підприємства, їхній здатності вижити в умовах діючих на сьогоднішній день обмежень, вжитих для боротьби з коронавірусом державною владою.	2020

Продовження таблиці А.1

1	2	3
Мица В. В. Малий бізнес як суб'єкт економічної системи регіону. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20(2). С. 123-126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20(2)_28	З'ясовано визначальні особливості, характерні для малого підприємництва як суб'єкта ринкової економіки. Наведено низку вирішальних обставин, від яких залежить успішне господарювання малих підприємств.	2018
Гальків Л. І. Малий бізнес: маркери кадрового менеджменту та статистики небезпек. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. 2. С. 106-112. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cxeebu_2020_2_17	Проаналізовано перешкоди для виробничої діяльності суб'єктів малого бізнесу. Наведено статистичне оцінювання бізнессередовища та демографічний потенціал у контексті зміцнення безпеки малого підприємства.	2020
Татарінов В. В. Малий та середній бізнес як учасник міжнародних стратегічних альянсів. Академічний огляд. 2021. № 1. С. 97-107. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2021_1_11	Дано рекомендації щодо розвитку наукомістких складових малого та середнього бізнесу (венчурного, інноваційного та виробничого бізнесів) та підготовки їх до участі в міжнародних стратегічних альянсах	2021
Циган Р. М. Негативні чинники впливу кризи, спричиненою пандемією Covid-19, на малий і середній бізнес. Ефективна економіка. 2021. № 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_48	Метою статті є визначення основних чинників негативного впливу на малий та середній бізнес безпосередньо пандемією COVID-19 та, особливо, заходів її стримування.	2021
Верланов Ю. Ю. Малий бізнес України у дзеркалі офіційної статистики. Публічне управління та регіональний розвиток. - 2021. № 13. С. 579-598. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/purr_2021_13_4	Результати проведення дослідження спрямовано на забезпечення основи для вдосконалення політики сприяння розвитку малого бізнесу та посилення його впливу на економічне зростання національної економіки.	2021
Боровик Т. М. Малий бізнес України в умовах пандемії Covid-19. Вісник післядипломної освіти. Серія : Соціальні та поведінкові науки. 2022. Вип. 20. С. 62-80. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vispdoso_2022_20_7	Метою даної статті є з'ясування ролі малого бізнесу та мікропідприємництва у національній економіці, значна увага приділена державній підтримці зазначеного сектору економіки в Україні та світі, а також дослідження впливу пандемії на його розвиток	2022

Продовження таблиці А.1

1	2	3
Рудик Н. В. Малий і середній бізнес: адаптація та державно-приватне партнерство в умовах світових криз. Бізнес Інформ. 2022. № 12. С. 242-249. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_12_32	Сформований алгоритм надасть змогу самостійно й оперативно визначитися із застосуванням пільгової ставки оподаткування суб'єктам господарювання малого та середнього бізнесу (далі – СГ МСБ).	2022
Кишакевич Б. Ю. Методи регуляторного впливу на малий і середній бізнес у країнах Європи. Бізнес Інформ. 2023. № 11. С. 38-44	Показано важливість регуляторної політики в контексті підтримки та розвитку малих і середніх підприємств (МСП) в Європі. Автори продемонстрували, як різні регуляторні інструменти впливають на МСП у міжнародному контексті, особливо в умовах швидких глобальних і технологічних змін.	2023
Бачинський В. І. Спрощений облік на малих підприємствах: реалії сьогодення. Інноваційна економіка. 2021. № 3-4. С. 152-158. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2021_3-4_22	Метою статті є дослідження особливостей сучасного стану та практичного застосування спрощеного бухгалтерського обліку на малих підприємствах та розробка пропозицій щодо його удосконалення і визначення можливостей подальшого його спрощення.	2021
Олейнікова Л. Г. Спрощена система оподаткування в наративі проблем малого підприємництва в Україні. Облік і фінанси. 2019. № 2. С. 89-98. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_2_13	Метою статті є оцінка ефективності та доцільності застосування спрощеної системи оподаткування суб'єктами малого підприємництва, як форми надання державної підтримки таким суб'єктам, в контексті формування умов для подальшого їх розвитку	2019
Гершман Ю. В. Спрощена система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників: правові вимоги та перспективи подальшого функціонування. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 41. С. 188-193. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_41_36	Визначено аспекти, на які доцільно звернути увагу сільськогосподарським товаровиробникам під час переходу на спрощену систему оподаткування. Описано позитивні та негативні аспекти такої системи, надано наукове обґрунтування її функціонування на основі постулатів теорії фізичної економії. Узагальнено потенційних платників єдиного податку, які розподілені на 4 групи.	2019
Сидоренко Р. В. Спрощена система оподаткування: основні напрями зловживань, причини їх виникнення та шляхи ліквідації. Економічний форум. 2019. № 4. С. 241-247. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_4_39	Виявлено основні недоліки функціонування спрощеної системи та найбільш значні напрями зловживань при сплаті єдиного податку	2019

Продовження таблиці А.1

1	2	3
Олейнікова Л. Г. Спрощена система оподаткування малого бізнесу в Україні як форма державної підтримки. Наукові праці НДФІ. 2019. Вип. 4. С. 108-124. -Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2019_4_10	Доведено, що надання права малим підприємствам на застосування спрощених умов обліку та оподаткування є найдієвішим інструментом підтримки малого бізнесу в умовах слабких державних інституцій та браку фінансових ресурсів для неподаткових форм підтримки.	2019
Онісіфорова В. Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. - 2019. - № 2. - С. 158-166. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pirpr_2019_2_16	Метою статті є дослідження особливостей функціонування різних систем оподаткування підприємства та формування алгоритму його дій при обранні ефективної системи оподаткування відповідно до головних аспектів його діяльності	2019
Рудик Н. В. Спрощена система оподаткування: зберегти малий бізнес в умовах локдауну в Україні. Бізнес Інформ. 2020. № 11. С. 361-370. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_11_52	роведено аналіз виконання планів та планового завдання податкових надходжень до місцевих бюджетів і встановлено значення малого бізнесу в структурі реалізації продукції. Визначено динаміку фінансових результатів до оподаткування малих підприємств, що обґрунтовує їх вищу продуктивність та маневреність в умовах нестабільності. Д	2020
Лобода Н. О. Спрощена система оподаткування як мікроекономічний фіскальний регулятор. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 228-234. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_4_34	На підставі узагальнень літературних джерел та чинної практики визначено переваги та недоліки спрощеної системи на сучасному етапі розвитку економіки. Найбільшими перевагами спрощеної системи оподаткування є податкові переваги, що полягають у відсутності обов'язку сплачувати окремі види податків, а також спрощена система обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, можливість урахувати соціально-економічну обстановку конкретної місцевості, адже єдиний податок сплачується до місцевого бюджету.	2021
Труш Ю. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: сучасний стан та особливості оподаткування. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2021. № 5. С. 120-126. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2021_5_14	Розглянуто 2 аспекти управління оподаткуванням у контексті регулювання розвитку малих і середніх підприємств та основну нормативно-правову і законодавчу базу з обраної тематики дослідження.	2021

Продовження таблиці А.1

1	2	3
Солдатенко О. Спрощена система оподаткування в Україні в умовах цифрової трансформації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2022. - Вип. 72(2). - С. 94-99. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2022_72(2)_17	У статті запропоновано конкретні напрями правового урегулювання процесів, спрямованих на легалізацію доходів через податкову амністію, поступову відмову від обігу готівки і перехід виключно на безготівкові електронні трансакції, заборону бартерних операцій – для запровадження в умовах цифрової трансформації на території всієї країни для всіх як громадян, так і суб'єктів підприємницької діяльності спрощеної системи оподаткування у вигляді податку на трансакцію	2022
Бондаренко О. М. Фінансовий облік та звітність суб'єктів малого підприємства: спрощена система оподаткування. Економіка. Фінанси. Право. - 2022. - № 11. - С. 15	Розглянуто особливості обліку в юридичних осіб-суб'єктів малого підприємства: спрощена система оподаткування	2022
Ткаченко О. С. Спрощена система оподаткування підприємств агробізнесу. Агросвіт. - 2023. - № 2. - С. 16-21.	Розглянуто спрощену систему оподаткування агробізнесу	2023
Тучак Т. В. Спрощена система оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. Ефективна економіка. 2024. № 5. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_5	Розроблено рекомендації з вдосконалення спрощеної системи шляхом перегляду показників	2024

Додаток Б

Таблиця Б.1. -Динаміка підприємців в Україні у 2016-2023 роках

DateTime	Відкрито	Закрито	Активні ФОП
01.08.2016 0:00	16613	-7241	1982787
01.09.2016 0:00	15401	-7136	1986119
01.10.2016 0:00	14221	-7778	1993910
01.11.2016 0:00	18220	-11876	2000192
01.12.2016 0:00	11011	-37042	2004966
01.01.2017 0:00	18821	-168237	1876493
01.02.2017 0:00	40867	-67436	1771844
01.03.2017 0:00	28552	-28844	1751948
01.04.2017 0:00	20625	-22999	1751933
01.05.2017 0:00	16876	-16119	1748771
01.06.2017 0:00	21228	-17373	1749896
01.07.2017 0:00	14647	-11668	1752855
01.08.2017 0:00	17219	-12440	1755506
01.09.2017 0:00	17405	-13050	1760716
01.10.2017 0:00	19428	-16193	1766467
01.11.2017 0:00	15498	-10203	1770207
01.12.2017 0:00	12791	-15581	1773924
01.01.2018 0:00	14657	-23391	1765457
01.02.2018 0:00	15814	-16226	1760270
01.03.2018 0:00	10956	-8031	1760296
01.04.2018 0:00	20615	-15205	1765276
01.05.2018 0:00	21581	-13788	1768953
01.06.2018 0:00	19396	-11346	1779613
01.07.2018 0:00	19066	-11638	1787921
01.08.2018 0:00	22369	-13835	1796145
01.09.2018 0:00	17535	-8776	1805974
01.10.2018 0:00	67026	-23511	1813640
01.11.2018 0:00	30063	-17515	1847439
01.12.2018 0:00	15888	-21003	1854261
01.01.2019 0:00	16560	-23856	1840461
01.02.2019 0:00	19451	-17269	1838457
01.03.2019 0:00	19501	-15694	1840233
01.04.2019 0:00	20024	-15205	1841732
01.05.2019 0:00	19998	-15460	1846355
01.06.2019 0:00	20009	-14566	1851438
01.07.2019 0:00	23380	-17050	1856766
01.08.2019 0:00	22127	-14666	1865078
01.09.2019 0:00	23681	-15932	1868736
01.10.2019 0:00	23604	-17649	1875332
01.11.2019 0:00	18038	-12262	1881758
01.12.2019 0:00	17071	-25277	1887753
01.01.2020 0:00	10024	-7665	1888951
01.02.2020 0:00	25595	-4197	1890351
01.03.2020 0:00	21671	-5744	1891200
01.04.2020 0:00	5020	-2470	1895489
01.05.2020 0:00	19204	-15593	1891520

Продовження таблиці Б.1

DateTime	Відкрито	Закрито	Активні Фопи
01.06.2020 0:00	23995	-16537	1892040
01.07.2020 0:00	21955	-17728	1899498
01.08.2020 0:00	6374	-2147	1903725
01.09.2020 0:00	27906	-23356	1908275
01.10.2020 0:00	27924	-29388	1906811
01.11.2020 0:00	25039	-20706	1911144
01.12.2020 0:00	20911	-20134	1911921
01.01.2021 0:00	17915	-18430	1911406
01.02.2021 0:00	20184	-28305	1903285
01.03.2021 0:00	24500	-20567	1907218
01.04.2021 0:00	26938	-19495	1914661
01.05.2021 0:00	26123	-15158	1925626
01.06.2021 0:00	24430	-17199	1932857
01.07.2021 0:00	28805	-17655	1944007
01.08.2021 0:00	31532	-18018	1957521
01.09.2021 0:00	27569	-17131	1967959
01.10.2021 0:00	30978	-16589	1982348
01.11.2021 0:00	27742	-16030	1994060
01.12.2021 0:00	28403	-26154	1996309
01.01.2022 0:00	23931	-23210	1997030
01.02.2022 0:00	25719	-36632	1986117

Додаток В

Таблиця В.1. - Книга обліку доходів і витрат

[illegible]